

Revelation Be 'Udustl'us

---

1 ¹ Ndi khuni 'i Sizi Gri dune buba ts'et ha hónla-i 'unt'oh. Yak'usda yutl'a ídan'ai be 'ulhnane bunalhts'et ha hóokat ha. 'Awet nilhdukw daóotanelh-un, 'et huwun. Dulizas 'en dude 'ulhna-un John 'en yughe níl'h'a'.

² John 'en Yak'usda ooghuni yughu yalhduk-un 'unt'oh. Sizi Gri ndet howu yailhduk-un huwun dune budáni', 'ink'ez ts'iyai hon'en-un, 'et cha ubudáni'.

³ Mbe ndi 'udustl'us yuk'uyalhduk-un 'ink'ez ndi nus be hoot'en-i khuni hidánt's'one huyoontun de, tube 'uk'enus hoonzoo-un bughá whutalts'ulh, 'awet nilhdukw sulí' 'et huwa.

Lhtak'ant'it-un dune Yak'usda ba 'ilhunaoodulhne, hadih 'ubulhni

⁴ Yun k'ut Asia ts'e Yak'usda ba lhtak'ant'it-un lhelhdun keyoh dune 'ilhunaoodúlhne, nohni si John nohts'o k'e' usges whe njan dudusni: Mbe la 'unt'oh 'ink'ez 'ant'e'-un, 'ink'ez whuz de tíyalh, 'en ye unzoo-i 'ink'ez nedzi bet whudizghel 'ink'ez lhtak'ant'i nududeh-i Yak'usda yuk'usda but 'unt'oh, 'enne cha ye unzoo-i 'ink'ez nedzi ba dóghel-i ooh't'e'.

⁵ Sizi Gri 'en cha whuz un'a 'unohúlhni. 'En 'unt'oh soo ts'ih'un un'a whunénulhtun-un unli. 'En 'uja 'udechoo whuzdli-un yaidlane toh dunadija-un 'unt'oh. Ndi yun k'ut lerwene k'une' bul'en. 'En nek'entsi' 'ink'ez duduzkai' be nelubeshi tunáyuzguz.

⁶ OoBá Yak'usda 'en ba lerwene 'ink'ez lubretne neyulhtsi. 'Ilhiz 'ink'ez 'ilhiz wheni 'en dóti', 'ink'ez hoolhtus whe k'une' ne'ool'en. 'Et ndo honeh.

⁷ Whunulh'en! Kw'us toh whuz de tiyalh.

Ts'iyanne hiti'elh.

Mbene oola 'ink'ez ooke lugloo cho hikunúnilht'one, 'enne cha hiyutilh'elh.

'Ink'ez ndi yun k'ut lhelhdoh didowhne,

'en gha khuna hutitso.

'Et ndó tanelh, 'et ndó honeh.

⁸ NeMoodihti njan ndutni, "Si 'ust'oh Alpha 'ink'ez Omega usdli. 'Udechoo whe' whudit'en-un 'ink'ez 'etsul 'uwhutánelh-un, 'en 'ust'oh.

Mbe usdli 'ink'ez 'ist'e'-un, 'ink'ez whusatíyálh-un 'ust'oh, 'ink'ez ts'iyai-i anus ulhtus-un 'ust'oh.”

**John noo Patmos huyulhni,
'i k'ut 'adin'ai whe Sizi Gri in'en**

⁹ Si John nohulhutsin 'ust'oh. Dzoh nahdeh te si cha nohbulh dzoh nuszut. Yak'usda lerwe unli-un 'ink'ez Sizi Gri ooba howa whúlna' 'et hoonts'i neba whulh ínyin-un, si cha whuz un'a za nohbulh susyin. Yak'usda ooghuni be yásduk 'ink'ez Sizi Gri t'ehinoozeh huwa cha, 'et huwa ndi noo Patmos huyulhni-i, 'i k'ut 'ust'oh inle' whe,
¹⁰ 'et 'oh da' neMoodihti oodzin, 'et 'ants'i Ndoni bulh sulh wheóodande lé'usja. 'Et st'a ts'e dune tube yatilhduk, be ts'ujih-i k'un'a, 'et whudásts'o.

¹¹ 'Et njan ndutni, “Si Alpha 'ink'ez Omega usdli. 'Udetso-un 'ink'ez 'udek'ez-un 'ust'oh. Ndet whunilh'en-un 'udustl'us k'ut 'uk'é hoonges 'ink'ez lhtak'ant'it-un Yak'usda ba 'ilhunaoodulhne, yun k'ut Asia hudilh'its'i, 'enne ndi 'udustl'us buts'o tl'a yonlelh. Ndi bukeyoh hoozi' 'unt'oh: Ephesus, Smyrna, Pergamos, Thyatira, Sardis, Philadelphia, 'ink'ez Laodicea whuz cha.”

¹² Ndi khuni saniz de ts'e be yáduk-i dásts'o whe oots'u nasuz'a. Whuz nasuz'a whe ndi lhtak'ant'i-i be hoot'en-i nanusa'a-i gold be 'ulya, 'i tís'en.

¹³ 'Ink'ez nyoo lhtak'ant'i-i be hoot'en-i nanusa'a-i toh, Yinka Dune Ye' dult'oh-un 'et usyin. Oonaih ooke t'ayanaih-i, 'i be usda. Se gold bulh 'ulya-i, 'i be oots'i toh 'on doh whuya ye ts'udilh'oo.

¹⁴ Ootsi 'ink'ez ootsigha' 'usbai gha k'un'a 'ulhyul, 'ink'ez yus k'un'a 'ulhyul. Oona 'ants'i kwun k'un'a tizdi doút'en.

¹⁵ Ooke 'ants'i dulk'un t'eh tsáhazdan'ai-i ndoút'en. Ooghuni 'ants'i too natájilh lé'utni.

¹⁶ Oola nailhni ts'un'k'us lhtak'ant'i sum 'i yoontun. 'Et saluzti 'i oozá huyan'a. Lhch'az ts'e ook'a hoonli. 'Ink'ez oonin sa ulhtus-i k'un'a be hóodat'en.

¹⁷ Tís'en whe oobut dasúsai hukw'un'a nazts'ut. Dula nailhni ts'un'k'us 'i be sk'é dilni 'ink'ez 'usulhni, “Niljut íloh! 'Udechoo 'ink'ez 'udek'ez-un 'ust'oh.

¹⁸ Khuna-un 'ust'oh. Dasúsai inle' 'ink'ez sunilh'en, 'ilhiz 'ink'ez 'ilhiz wheni khusna. 'Et ndo honeh! Hades 'ink'ez yats'adlah-un whulugli nusdle.

¹⁹ Ndet la hon'en-un 'uk'é hoonges. Hoonli 'unt'oh-i 'ink'ez nduwhi hukw'elh'az nus dawhútanelh-un, 'et cha 'uk'é hoonges.

20 Ndi lhtak'ant'i sum snailhni slak'et in'en-i, 'ink'ez lhtak'ant'i nanusa'a-i gold be 'ulya-i be hoot'en-i cha, 'i ooghun whe' hoont'oh hooyoh-un, 'et njan ndúhoont'oh: Lhtak'ant'i sum 'i lhtak'ant'it-un Yak'usda ba 'ilhunaoodulhne, 'enne bulizas 'unt'oh. 'Ink'ez lhtak'ant'i be hoot'en-i, in'en-i, 'i lhtak'ant'it Yak'usda ba 'ilhunaoodulhne 'unt'oh.”

Keyoh Ephesus dune Yak'usda ba 'ilhunaoodúlhne 'udechoo whe Sizi Gri 'ink'ez nohbulh dunene cha buk'ehtsi' inle', 'et whula dihtni, sba budóni'

2 1 “Et keyoh Ephesus dune Yak'usda ba 'ilhunaoodúlhne bulizas 'en oots'ó k'e inges:

Mbe la lhtak'ant'i sum nailhni oola k'et 'ink'ez lhtak'ant'i be hóot'en-i toh nuya-un, 'en njan ndutni:

2 Noh'e'ut'en k'oh t'oonuszun, noh'e'ut'en ulhtus-i cha. Nohba howa whulna' 'et hoontsi' whulh sahyin, 'ink'ez ndunne ntsi'ne 'aw bubulh óoht'e' ait'oh. Mbene la whel'a'ne na'dudil'ine, 'et hoontsi' 'alha' 'aw whel'a'ne lhuhíloh. 'Enne uboozílhdzai 'ink'ez t'ebunanzin whuts'itne 'uhint'oh.

3 Soozí' gha soo cho whulh áhyin 'ink'ez 'aw hoonliyaz talhódahni whe tube 'iht'en 'et hoontsi' 'aw nélhnahtsil.

4 'Et hoontsi' 'ilhughun whe 'uts'un un'a sba 'aht'oh. 'Udechoo Sizi Gri 'ink'ez nohbulh dunene cha buk'ehtsi' inle', 'et whula dihtni.

5 'Et whunaoolhnih ndet nálhts'ut-un. Lht'ananahdaih 'ink'ez 'udechoo noh'e' ut'en-i nalhchoot. 'Aw lht'analhnhíhdil de, khuntsul nohts'un tísyalh 'ink'ez nyoo nohbe hóot'en-i nohghu naitáschulh.

6 'Et hoontsi' 'ilhoghun hoonzoo-un, 'et whaht'i, Nicolas unidulhne bube 'ut'en oots'u dahni. Si cha tube whuts'u dusni whe' hoont'oh.

7 Mbe 'udits'one, Ndoni Yak'usda ba 'ilhunaoodulhne, daja ubúlhni-un, 'en huyoozólhts'ai' huba' hoont'oh. Mbene la 'ut'en ntsi'-i yuch'a' 'ulhdehne, ndi duchun oogha khutna-i oomai' huyoo'alh-un bugha óotas'alh. Ndi duchun 'i Yak'usda ookeyoh 'uk'enus hoonzoo-un, 'et whuniz ts'e nadán'a.”

Keyoh Smyrna dune Yak'usda ba 'ilhunaoodulhne, noh'e'ut'en cha, be dzoh nahzut-i, 'ink'ez whe télh'en-un cha, ts'iyawh t'oonúszun, sba budóni'

8 “Et keyoh Smyrna dune Yak'usda ba 'ilhunaoodúlhne bulizas 'en oots'ó k'e inges, njan ndudini:

Mbe 'udechoo-un 'ink'ez 'udek'ez-un, 'en dazsai inle', 'ink'ez nahítna', 'en njan ndutni:

⁹ Noh'e'ut'en cha, be dzoh nahdeh-i, 'ink'ez whe télh'en-un cha, ts'iyawh t'eeonúszun. 'Et hoontsi'i 'alha' hoonzoo' 'aht'oh. Nduinne nohch'az ditnine nduhutni, wheni lizwifne 'uts'int'oh, 'et hoontsi'i lizwifne lhuhiloh. 'Enne ndun Satan huyúlhni-un, 'en oolugliz 'et whuch'e' hinli whe' hint'oh, 'et cha t'eeonúszun.

¹⁰ Ndet la whe dzoh nutihzut-un, 'awet nilhdukwh nohghu whutáls'tulh. Whénoohljut junih! Soo zúlhts'ai! 'Awet nilhdukwh whulohne netsudule 'anohtileh. 'Et whe ootálhdzih. 'Et whunizyatzin 'et dzoh nutihdeh. 'Et yaitahdlah whuts'un 'et nohba 'alha 'uhoont'oh za' hót'e'. 'Et hukw'elha 'ilhiz khutihnalh-un nohghá whuntas'alh. 'On 'un whuch'a oonúlhde, 'et cha nohgha whútas'alh.

¹¹ Mbene 'udits'one, Ndoni Yak'usda ba 'ilhunaoodulhne, dája 'ubulhni, 'enne huyoozólhts'ai!. Mbene la 'ut'en ntsi'-i ch'a' nilhdene, 'et dune whúlh nat dahútitsah-un, 'i be 'aw hundódah ait'oh."

Keyoh Pergamos dune Yak'usda ba 'ilhunaoodulhne, se' 'ut'en k'oh whulohkhun whula dihtni, sba budóni'

¹² "Et keyoh Pergamos dune Yak'usda ba 'ilhunaoodulhne bulizas 'en oots'ó k'e inges. Ndi ndudini:

Mbe la saluzti lhch'az ts'e khundiyyin-i 'ut'i-un, 'en njan ndutni:

¹³ Noh'e'ut'en k'oh 'ink'ez nts'e whaht'i-un t'eeonuzsun. Ndet Satan ookw'uts'uzda cho dizti'-i 'us'ai-un, 'et whaht'i. Soozii, 'i dutsoo cho oohtun. Nts'e Satan whut'i-un 'ink'ez 'oh da' ndun Antipas huyúlhni-un, 'en soozii' gha nohtoh hizilhghi. 'Et hoontsi'i nohba 'alha' 'ust'oh-un 'aw whuts'ulhoodáhdlai.

¹⁴ 'Et hoontsi'i oolohkhun 'uts'un un'a sba 'aht'oh. Whulohne nohtoh Balaam ooghuni 'i huyoontun 'et huwa. 'En 'unt'oh Balak hodalh'e!. 'En 'uja Israel oots'u haindene whubodalh'e! but 'uk'eltsi gha t'aih-i, 'i huyoo'alh 'ink'ez 'uyoonne ts'ekoo 'ink'ez 'uyoonne dune bulh cha ninta' hoot'ih whe uboolhgooh hukwa' 'ut'en.

¹⁵ Nohni nohtoh 'et cha Nicolas ooghuni oontunne hoonli. 'I tube oots'u dusni whe 'unt'oh.

¹⁶ Lht'ananahdilh! 'Et ndúlhahnel de khuntsul nohts'un tisyalh 'ink'ez saluzti szah hain'ai, 'i be ndunne Nicolas unidulhne, 'enne buch'az nedútasdahl.

¹⁷ Mbe la 'udits'one, Ndoni Yak'usda ba 'ilhunaoodulhne, daja 'ubulhni, huyoozólhts'ai' huba' hoont'oh. Mbene 'ut'en ntsi'-i yuch'a'

'ulhdene, 'enne ndi 'ut'alh-i manna huyúlhni-i, 'i dune buch'a ntist'i-i, 'i whuloh bugha ítas'alh. 'Ink'ez tse dulyul-i cha bughá ntas'alh. 'Ink'ez ndi tse ook'ut 'andidi oozí' 'i ook'e itáguz. 'Aw dune boozí' t'ehinuszun. Ndun oogha ídilts'ut-un, 'en za t'eyuntázin.”

**Keyoh Thyatira dune Yak'usda ba 'ilhunaoodulhne,
whulohne tube tank'us ne'ut'enne, 'enne sba budóni'**

18 “Et Keyoh Thyatira dune Yak'usda ba 'ilhunaoodulhne bulizas 'en oots'ó k'e inges. Njan ndudini:

Yak'usda ooYe' oona 'ants'i kwun k'un'a tizdi doút'en 'ink'ez ooke dulk'un t'eh unzoo-i doút'en, 'en 'utni:

19 Noh'e'ut'en t'enuszun, be lhk'e ts'utsi'-i, 'uyoonne la' 'aht'en, be nohba 'alha 'uhoont'oh-i, 'ink'ez hoonli talhódahni. 'I 'ut'en 'udechoo whe' daht'en-un 'andit 'on nus soo 'aht'en. 'I cha ts'iyawh t'enuszun.

20 'Et hoonts'i hoontsool-unyaz whe sba 'uts'un un'a 'aht'oh. Nyoon ts'eke Jezebel nus hoo'en na'dudútni. Hubodulh'eh 'ink'ez se' 'ulhnane tank'us úbunilht'i. 'Uyoonne dune 'ink'ez 'uyoonne ts'ekoo bulh ninta' hoot'ih. 'Ink'ez 'uk'elsti gha t'aih-i huyoo'alh hukwa' bulh'en. 'En ts'eke 'aw whuch'a lhnuzáhyoot.

21 Ndun ts'eke 'uyoonne dune bulh ninta' 'ut'ih-un, 'et 'etsul ooneh dúsni, 'et 'aw dudzi k'oh nalhe'yilel.

22 Soo zúlhts'ai, lili k'ut duntida'-un oogha óotas'alh.

Mbene la dune yulh ninta' 'ut'ihne, 'enne cha nduhút'en-un, 'aw lht'analonidulh de, dzoh nodideh-un bugha óotas'alh.

23 'Ink'ez ndun ts'eke buzkeh cha ubutisghan. 'Ink'ez Yak'usda ba 'ilhunaoodulhne, ts'iyawh t'ehontázin, si 'ust'oh dune bubeni toh 'ink'ez budzi bet cha hoonli hukw'u nústa. 'Ink'ez 'ilhughun 'ahli whe noh'e'ut'en k'oh huwa nohba 'uk'elha whutiselh.

24 'Et hoonts'i nohni 'ink'ez 'uyoonne Thyatira whut'enne, ndun ts'eke ooghuni lhuhyóotun de, 'ink'ez Satan be 'ut'en 'uk'enus yoo yo 'unt'oh-i, whuz un'a nduhutni, 'i cha t'ehinúszun de, nohdusni, 'aw 'on 'un howa whúlna'-un nohgha lhótuzas'al.

25 'Et hoonts'i whusatísyalh whuts'un, ndai 'ut'en unzoo-i 'ulh'en-i soo cho oohtun.

26 Mbene la 'ut'en untsi'-i yuch'a' 'ulhdéhne 'ink'ez 'udek'ez whuts'un se' 'ut'en huyoontun de, 'enne lhelhdun keyoh whut'enne bumoodih hutileh-un, 'et bugha óotas'alh.

27 Ndunt'oh-un lhuztih tuz be 'usbai k'un'a butso nutíyalh 'ink'ez lhentl'us oosa' 'i k'un'a yanúbutiyuz. Whuz un'a 'et bugha tisdleh.

SBá si cha whuz un'a stl'a hón'ai.

28 'Ink'ez bundada' sum cha oogha yúntas'alh.

29 Mbe 'udits'one, Ndoni Yak'usda ba 'ilhunaoodulhne, dája 'ubulhni, 'en huyoozólhts'ai'.”

**Keyoh Sardis dune Yak'usda ba 'ilhunaoodulhne,
lhane dune 'uhutni, khahna whe 'aht'oh hutni,
'et hoonts'i yaidlane 'ahli whe 'aht'oh, sba budóni'**

3 1 “Et keyoh Sardis dune Yak'usda ba 'ilhunaoodulhne bulizas, 'en oots'ó k'e inges. Njan ndudini:

Mbe yak'usda lhtak'ant'i ndudeh-i 'ink'ez lhtak'ant'i sum cha nule-un, 'en 'utni:

Noh'e'ut'en k'oh t'eeonúszun. T'eeonuszun nohoozi' hooni, khahna hutni, 'et hoonts'i yaidlane 'ahli whe 'aht'oh.

2 Yak'usda ba noh'e'ut'en 'aw soo lhe'ildzoo', 'et nawhus'ai.

'Et huwa soo cho huwahli! Whulohkhi 'ut'en unzoo-i nohbulh 'unt'oh, 'awet nilhdukw whe gak tileh. 'Inka 'ut'en unzoo-i cha 'on nus ulhtus 'ulhtsi.

3 'Et huwa whunalhni nts'en'a la ndi khuni dáhts'o 'ink'ez úlhchoot. Soo cho oohtun 'ink'ez lht'ananoohdilh! 'Et 'aw huwu lháhloh de, soo 'undunut'ih-un k'un'a nohgha óontaz'ilh. 'Ink'ez nts'owhúya 'uhunit'oh-un nohts'un tísyalh 'aw t'ewhuntutázhzin.

4 Whulohne nyulh 'unt'ohne Sardis whut'enne, whulohneyaz, 'enne 'aw dunaih lhuhudílhtsun. 'Enne 'ulhyul-i be hudilhts'i whe sulh nótidulh. 'Et huba soo' huldzoo' 'et huwa.

5 Mbene la 'ut'en untsi'-i ch'a' 'ulhdehne, naih 'ulhyul-i be húdutalts'ilh. Ndi 'ilhiz ts'ukhuna-i be 'udustl'us k'ut, 'aw buboozi' 'uk'u natoosges ait'oh. SBá 'ink'ez oolizas bulh 'enne bubut 'enne sch'e'ne hinli budutásnelh.

6 Mbe 'udits'one, Ndoni Yak'usda ba 'ilhunaoodulhne, dája 'ubulhni, 'en huyoozólhts'ai'.”

**Keyoh Philadelphia dune Yak'usda ba 'ilhunaoodulhne,
dzoh nusahde-un soo whulh nudalhya', sba budóni'**

7 “Et keyoh Philadelphia dune Yak'usda ba 'ilhunaoodulhne bulizas, 'en oots'ó k'e inges. Njan ndudini:

Ndun lubeshi ooghu hooloh-un, ts'ih'un 'unt'oh-un cha, 'ink'ez lerwe David oolugli na'a-un. Ndun dáha' da'aih-un, 'aw dune dana' do'alh ait'oh. 'Ink'ez dána' di'aih-un 'aw dune daha na'doo'alh ait'oh. 'En 'utni:

⁸ Noh'e'ut'en t'enuszun. Whunulh'en dati 'udun 'udiztan-un nohbut neónus'ai. 'Ink'ez 'aw dune dána' dotan ait'oh. Be ulhtus-i ntsool-iyaz aht'i, sghuni cha oohtun, 'ink'ez soози' 'aw oots'u lhoodáhdlai 'et huwa.

⁹ Soo zulhts'ai, nyoonne Satan oolugliz whut'enne, 'enne lizwif hinli hutni 'et hoonts'i huwhuts'it whe' hutni, 'aw lizwif lhuhiloh. 'Aw nawh lhe'hoot'oh, nohghu bunúsdla 'ink'ez nohbut teni' hunilhdzun ubutiselh. 'Et huwa t'ehonózin nohk'esi' inle'.

¹⁰ Nohdásni' dzoh nusahde-un soo whulh nudalhya'. Whuz un'a sk'une' zaht'en. 'Et huwa ndi yun k'ut ndulcho whe dune dzoh nutidoh-un whusaóotilts'ulh ubootáldzih ha. 'Et whutso whuch'a nanohtásdlelh.

¹¹ Soo zúlhts'ai, khuntsul 'utisnelh whusátísyalh. Ts'ih'un 'aht'oh-un soo cho hoohtun. 'Et de whuch'a' whunílhde-un hukw'elha 'aht'en-un 'aw 'uyoonne nohgho hólhchoot ait'oh.

¹² Mbene la ndi 'ut'en untsi'-i ch'a' 'ulhdehne, ndunt'ohne sYak'usda oolugliz whucho whut'ah nain'a-i ubutiselh. 'Ink'ez 'aw tenálotisdulh. SYak'usda boози', 'i buk'eyítasgus. 'Ink'ez sYak'usda ookeyoh whuti-un oози', 'andit-un Jerusalem huwhutni, 'i cha buk'eyítasgus. Yak'uz ts'e sYak'usda oots'u ha ootilts'ulh. 'Ink'ez 'andit-i soози', 'i cha buk'eyítasgus.

¹³ Mbe 'udits'one, Ndoni Yak'usda ba 'ilhunaoodulhne, dája 'ubulhni, 'en huyoozólhts'ai.”

**Keyoh Laodicea dune Yak'usda ba 'ilhunaoodulhne,
whulohne sghuni 'ants'i nohba 'unt'oh, sba budóni'**

¹⁴ “'Et keyoh Laodicea dune Yak'usda ba 'ilhunaoodulhne bulizas, 'en oots'ó k'e inges. Njan ndudini:

Mbe la ndó honeh-un, 'ink'ez oonalh 'úwhut'en-un cha, 'ink'ez oot'a niuznintan-un cha 'ink'ez ts'ih'un un'a 'unt'oh-un cha. Ndi Yak'usda 'uyinla-i 'en 'udechoo whé' whudilh'en-un 'unt'oh, 'en 'utni:

¹⁵ Noh'e'ut'en k'oh ts'iyawh t'eeonúszun. Nts'en'a Yak'usda ba 'aht'en-un, 'aw tube cha lhnáhk'uz 'ink'ez 'aw tube cha lhnúlhwus, soo cho náhk'uz k'us nulhwus 'et da' nohba hukwa' nooszin oole'.

¹⁶ 'Aw lhnáhk'uz cha 'aht'oh 'ink'ez 'aw lhnúlhwus cha 'aht'oh. Nulhwusyaz le' 'aht'oh. 'Et huwa sze whe n'un nohtisdzoh.

¹⁷ Lhe'dahni, 'Hoonzoo' ts'int'oh 'on nus cha hoonzoo ts'uja. 'Aw 'uyoo hoonliyaz ka lhe'uznízun,' dahni. 'Et dahit'oh dalhtsi' la

ts'iyantsuk nohba nek'e' hoot'oh cha 'aht'oh. Teilh'en cha 'aht'oh. Whuzih'en cha 'aht'oh, 'ink'ez 'ust'et 'aht'oh.

¹⁸ Ndai gold kwun be 'on nus 'uldzoo' sul'i-i, 'i si sts'un óohket nohdusni. 'Et de la hoonzoo ooht'e'. 'Ink'ez naih 'ulhyul-i, 'i cha sts'un óohket. 'Et de la 'et dune oohle', 'ink'ez nohye 'ust'et 'ahli-un cha la hukwa yálhuzoohle'. Na yoo, 'i na k'et dúlhye, 'et de la soo hóoh'en.

¹⁹ Mbene la k'eke k'un'a buk'esi'ne, 'enne ts'iyawh khuni ulhtus-i be bubulh yasduk 'ink'ez ts'ih'un un'a nenábusdlih. 'Et huwa nohdzi ulhtus cho ulh'i 'ink'ez noheni náhandunoohlelh.

²⁰ Soo zulhts'ai, dati susyin 'ink'ez dati dunuzkw'uz.

Mbe sudits'o-un 'ink'ez sba dáha' dantan-un, ooghu datsiyalh 'ink'ez bulh na'tist'ulh 'ink'ez didut cha sulh na'tit'ulh.

²¹ Mbe la ndi 'ut'en ntsi-i ch'a' 'ulhdeh-un, skw'uts'uzda cho k'ut szih tidalh-un oogha óotas'alh. Whuz un'a Si cha cha whuch'a' nus de 'ink'ez 'uBá ookw'uts'uzda cho diziti-i, 'i k'ut oozih natl'a disda'.

²² Mbe la 'udits'one, Ndoni Yak'usda ba 'ilhunaoodulhne, dája 'ubulhni, 'en huyoozólhts'ai'."

John ndo yak'uz 'ilho dati 'udun diztan whunilh'en

4 ¹ 'Et hukw'elh'az whunus'en 'ink'ez ndo yak'uz 'ilho dati 'udun diztan whutís'en. 'Et 'udechoo yatilhdruk-i duzúst's'ai, 'ants'i be ts'ujih be yálhduk le' 'utni. "Ndiz sts'u dugha inyaih, 'ink'ez 'andit hukw'elh'az daóotanelh-un whúnyuntistun," sulhni.

² 'Et 'aho Ndoni bulh sulh wheóodande lé'usja. 'Ink'ez yak'uz kw'uts'uzda cho diziti-i 'us'ai 'i k'ut 'ilhoghun yuk'usda, 'et whutís'en.

³ 'Ink'ez nyoon hukwusda-un 'ants'i tse dunízti-i, jasper huyulhni, 'ink'ez carnelian tse cha, 'et ndoút'en. 'Ink'ez ndi kw'uts'uzda cho diziti-i, 'i ditni nayúgus-i, 'i oonayuzt'i, 'ants'i tse emerald huyulhni 'i ndoút'en.

⁴ Ndi kw'uts'uzda cho diziti-i oonat nat whunizyai 'on 'at dunghi kw'uts'uzda cho diziti-i, 'i oonaidilhya. 'Ink'ez ndi kw'uts'uzda cho diziti-i nat whunizyai 'on 'at dine útso whudilhdzuhlne hik'u dilhts'i. Naih 'ulhyul-i be dune hinli. Gold nanizts'un-i butsi k'é yuzdla.

⁵ Ditni oolhges, ditni cha, 'ink'ez lhay yaduk-i cha ndi kw'uts'uzda cho diziti-i oots'u haídukat. 'Ink'ez ndi kw'uts'uzda cho diziti-i oobut lhtak'ant'i be hoot'en-i dizk'un. 'I ndi lhtak'ant'i Yak'usda oonududeh-i, 'i 'unt'oh.

⁶ 'Et ndi kw'uts'uzda cho diziti-i oobut 'et bunghun whucho dizghel k'et too 'ants'i khe le' 'unt'oh, 'et whuz'ai le' hoont'oh. Lhum dant'oh

la ookiúnt'en 'et ndó hot'en. Ndi kw'uts'uzda cho dizti'-i ook'ut cha 'ink'ez oonat cha dunghi hoonliyaz 'usjiz-i, 'una za unli, bubut ts'e cha 'ink'ez but'a ts'e cha 'una bughu nizdla.

7 'Udechoo 'usjiz-i, 'i khuna-iti, lion, doút'en. Bulh nanki 'usjiz-i, 'i musdoosyaz doút'en. Bulh ta-i 'usjiz-i, 'i dune k'un'a oonin hoonli. Bulh dunghi 'usjiz-i, 'i 'ants'i tsibalyan ut'oh-i le' 'unt'oh.

8 'I nyoo dunghi 'usjiz-i, 'ilho whe lhk'uta ye nut'o-i ooghu yuzdla. 'Ink'ez ndulcho whe 'una za unli ooyo ts'e cha. 'Aw 'ulhdzis 'ink'ez dzenis ibulh nalhuhulhyiz whe njan duhútni,

“Lubeshi ooghu hooloh-un,
lubeshi ooghu hooloh-un,
lubeshi ooghu hooloh-un,
Yak'usda neMoodihti,

'en ts'iyaitsuk anus ulhtus-un 'unt'oh.
Mbe 'ant'e'-un, 'ink'ez 'unt'oh-un,
'ink'ez whusatiyalh-un,” hutni.

9 Ndun 'ilhiz 'ink'ez 'ilhiz wheni khuna-un, kw'uts'uzda cho dizti'-i usda-un, 'en ndowhi hoonliyaz 'usjiz-i, soo cho ne'hiduni', 'ink'ez hidilhti', 'ink'ez nenachail'en huyúlhni totsuk,

10 'et ndunne nat whunizyane 'on 'at dine dune 'utso whudilhdzuhlne, mbe kw'uts'uzda cho dizti'-i k'ut usda-un, 'ilhiz 'ink'ez 'ilhiz wheni khuna-un, 'en hibut nacháhunuldulh, hits'u téni' hunilhdzun cha' hut'en. 'Ink'ez butsi k'é yuzdla-i hibut nehíninla, 'ink'ez 'uhutni,

11 “O neMoodihti nts'u ha 'ánduz, dínti',
'ink'ez ilhtus cha 'int'oh.

'I ts'iyawh 'et ndun ts'ídoni' huba soo 'íldzoo',
ts'iyaitsuk 'inla 'et huwa.

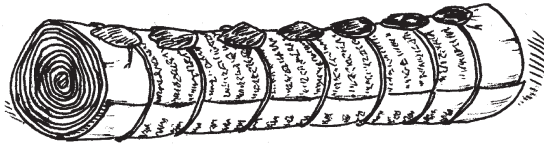
Nyun 'inla 'et huwa 'unt'oh,
'et whuz un'a hukwa' ninzun.”

'Udustl'us ook'u ne'úsguz-i, 'i Yak'usda be 'usbaiyaz yílhchoot

5 ¹ 'Et whunus'en, mbe kw'uts'uzda cho dizti'-i yukusda-un, 'en nailhni ts'un'k'us dula be 'udustl'us lhch'az ts'e ook'u ne'úsguz-i, 'ink'ez 'udustl'us lhyúnduniduz. 'Ink'ez lhtank'ant'it-un, 'et bune'dilhze.

2 'Et 'ilhoghun lizas soo ulhtus-un tís'en. 'Ink'ez tube cho njan ndutni, “Mbe soo 'uldzoo'-un, 'en ndi 'udustl'us yadáha' dutilhch'ulh 'ink'ez lheháiduntidus?”

3 Ndo yak'uz, k'us yun k'ut, k'us yun t'ah cha, 'aw 'ilhoghun soo lhé'ildzoo'-un hooloh ndi 'udustl'us yadáha' dutilhch'ulh k'us yuntilh'elh huba.

(5:1)

4 'Ink'ez 'aw 'ilhoghun soo lhe'ildzoo' ndi 'udustl'us yadáha' dutilhch'ulh, 'ink'ez yuk'uyatilhduk k'us yuntilh'elh. 'Aw nahuyólhtelh ait'oh, 'et huwa tube huwose.

5 'Et 'ilhoghun 'utso whudilhduh-un, 'en 'usúlhni, “Intso iloh! Nilh'en Judah bulh didowhne bubukhuna-i cho, lion huyúlhni, mbe lerwe David ts'u haínzut-un, 'en 'uja ts'iyantsuk whuch'a' nilhde. 'En za soo 'úldzoo' ndi 'udustl'us yadáha' dutilhch'ulh, 'ink'ez ndi lhtak'ant'i be lhúnedilhze-i yadáha' dutilhch'ulh.”

6 'Ink'ez ndet whutís'en tube sba hooncha. Ndi kw'uts'uzda cho dizti'-i 'ink'ez ndi dunghi hoonliyaz 'usjiz-i, 'ink'ez 'utso whudilhduhne butoh, 'et 'usbaiyaz 'ilho hizilhghi-i doút'en 'et usyin. Oode lhtak'ant'i 'ink'ez lhtak'ant'i oona cha hoonli. 'I oona 'i 'unt'oh Yak'usda ooch'e' unli lhtak'ant'i nududeh-i. 'I ndi yun k'ut ndulcho whe whél'a'.

7 'Et 'usbaiyaz mbe kw'uts'uzda cho dizti'-i kusda-un, 'en nailhni ts'unk'us 'udustl'us yoontun-i, 'i yula k'é hayan'ai.

Yak'usda be 'usbaiyaz 'aw 'en za soo 'uldzoo'

8 'Et ndi 'udustl'us yílhchoot ibulh, nyoo dunghi 'usjiz-i, 'ink'ez nat whúnizyane 'on 'at dine tso whudilhduhne cha, ndi 'usbaiyaz hibut nacháhunildil. 'Ilhoghun hinli whe nela be, be ts'ujun-i nuhúle, 'ink'ez tsets'ai gold unli-i, 'i dizk'un-i sooltsun-i bet whúdizbun. 'I ndi 'i 'unt'oh mbene Yak'usda ooch'e'ne butenadudli 'unt'oh.

9 'Ink'ez 'andidi shun 'i hiyé whenijun whe njan duhutni,
“Ndi 'udustl'us itálhchulh

'ink'ez oodáha' datalhch'ulh 'et huba soo 'íldzoo'.
Dune nyozilhghi 'ink'ez 'uyoonne ts'iyanne didohne,
'ink'ez lhelhts'un un'a yalhdukne,
'ink'ez 'uyoonne dune,
'ink'ez lhelhdun keyoh whut'enne cha,
nyuzkai' be ts'iyawh Yak'usda ba naneonket, 'et huwa.

10 'Ink'ez neYak'usda ba lerwene

'ink'ez lubretne nezilhsti.

'Ink'ez ndi yun k'ut k'úne' ts'otil'elh ha uzdutáts'ilh.”

11 'Et njan whutís'en 'ink'ez whudásts'o ndi kw'uts'uzda cho dizti'-i, 'ink'ez hoonli 'usjiz-i cha, 'ink'ez 'utso whudilhdzuhlne, 'enne cha, 'enne bunat lhane lizasne, 'enne whuz huldlai k'et 'aw buts'olhto ait'oh, 12 'enne tube cho njan hultus whe duhútni,

“Ye ulhtus-i, hiye hoonzoo 'unt'oh-i,

be whútnih-i, 'ink'ez nut'í cha, be uzdziti'-i, 'ink'ez be hóot'en-i, 'ink'ez ts'uhóont'í te bé ne'ts'ul'en-i, 'usbaiyaz hizilhghi-i, 'en 'unt'oh ndowhi ts'iyawh huba soo 'úldzoo' whe uzdólhti'.”

13 'Ink'ez ndai 'usjiz ndo yak'uz 'unt'oh-i, ndi yun k'ut cha, 'ink'ez ndi yun oot'ah ts'e cha, 'ink'ez dai la yatoo k'ut hoonli-i, 'enne ts'iyawh njan nduhútni whe ubudusts'o,

“Ts'uhóont'í te bé ne'ts'ul'en-i,

be uzdziti'-i, be hóot'en-i, 'ink'ez ts'iyantsuk ook'une' whut'en-i cha, mbe la kw'uts'uzda cho dizti'-i kusda-un, 'ink'ez 'usbaiyaz hizilhghi-i cha, 'ilhiz 'ink'ez 'ilhiz wheni buch'e' yole'.”

14 'Et nyoo dunghi 'usjiz-i, 'i 'utni, “'Et ndo honeh!” 'Ink'ez nat whunizyat 'on 'at dine 'utso whudilhdzuhlne, hibut nacháhunildil 'ink'ez ndun 'ilhiz wheni khuna-un hits'u teni' nalhdzin.

'Udechoo 'udustl'us lhudildze-i

6 1 'Ink'ez nyoo 'udustl'us be lhídildze-i 'ilho 'i 'usbaiyaz yuts'u ha yálhch'ul 'et whutís'en 'ink'ez dunghi 'usjiz-i butoh 'ilhoghi 'i duzústs'ai. Ditni k'un'a 'utni 'ink'ez “'Anih 'ink'ez whunilh'en!” ni. 2 'Et whunus'en 'ink'ez yeztli 'ulhyul-i tis'en. Mbe la yukusda-un k'aza nutun. 'Ink'ez ndai la netsi k'ustan-i nanizts'un-i, 'i ootl'a yílts'ut. Ts'iyanne ch'a' tilhdoh 'ink'ez whuch'a butálhdoh ha, 'et whuz whinya.

Bulh nanki 'udustl'us lhudildze-i

3 'Et bulh nanki 'udustl'us be lhídildze-i, 'i yudáha' dalhch'ul. 'Ink'ez bulh nanki 'usjiz-i, 'i 'utni dasts'o, “'Anih 'ink'ez whunilh'en!” ni.

4 'Ink'ez 'uyoo yeztli, kwun k'un'a dúlk'un-i, whuz whelget. Mbe yukusda-un, 'en be ts'ih'un un'a lhts'un 'uts'int'oh-un, ndi yun k'ut whut'enne bughu hootálhchulh, 'et yutl'a hon'ai dune lhoohoogan ha. 'Ink'ez saluzti cho 'i ootl'a yánkez.

Bulh ta-i 'udustl'us lhudildze-i

5 Ndet la bulh ta-i 'udustl'us be lhídildze-i yudáhaidalhch'ul. Ndi bulh ta-i 'usjiz-i dasts'o 'ink'ez 'utni, “'Anih, whunilh'en!”

Whuz yutas'en 'ink'ez yeztli dulhk'us-i, 'i tis'en. Mbe yukusda-un, 'en bé ne'uldas-i, 'i oola k'ét yuzdla.

6 'Ink'ez nyoo dunghi 'usjiz-i ootoh ts'e 'uwhutni, “Lhes ha núyeh-i oosa' 'ilho dizbun, 'i 'ilho sooneya denarius huyúlhni-i, 'i k'elha yutiz'ai. 'Ink'ez ta oosa' ndultsuk-i tl'o mai', barley huyúlhni-i, 'i 'ilho sooneya denarius, 'i k'elha yutiz'ai. 'Ink'ez khe be 'ut'es-i 'ink'ez ts'ekoo too' cha, 'i 'ohwhi khun te ninta' oolh'en junih.”

Bulh dunghi-i 'udustl'us lhudildze-i

7 'Et bulh dunghi-i 'udustl'us be lhídildze-i, 'i yudáha' dalhch'ul whe bulh dunghi-i 'usjiz-i 'et ndutni whe dástso, “Anih 'ink'ez whunilh'en!”

8 Whunus'en 'ink'ez yeztli 'ants'i bodande-i doút'en-i. 'Ink'ez yukusda-un booz'i, 'i be yáts'adlah-i huyúlhni. 'Et niz de yaidlane dilhts'i-un, Hades huwhút'ni-un, 'et buwhunilts'ulh. Ndi yun k'ut whut'enne hoontsool-unyaz, nedo k'oh, ¼ huwhutni-un, 'et 'uwulcho-un ubuhutighan, 'et bughá whults'ut. Saluzti be, 'ink'ez dai, dada nudúzut-i, 'i cha, 'ink'ez chuntoh khuna-i, 'ohwhi be dune yahitádlah.

Bulh kwulai' 'udustl'us lhudildze-i

9 'Et ndet bulh kwulai-i 'udustl'us be lhídildze-i yudáha' dalhch'ul whe mbene la Yak'usda ooghuni gha 'ink'ez highuni ghu yalhdukne dune ubanghanne buzul, 'enne loodel t'ah bubutís'en.

10 'Et tube cho njan duhút'ni, “Nek'une' 'ul'en-un nyun lubeshi nghu hooloh-un, 'ink'ez ts'ih'un 'int'oh-un cha inli. Ndi yun k'ut mbene neanghanne dawhuldzoh neuzkai' gha buba nahutanyeh 'ink'ez neba k'utántnelh?”

11 'Ink'ez 'ilhoghun hinli whe 'ulhyul-i nahuyits'uz-i butl'a' húninla. 'Ink'ez 'ubuhút'ni, bubulh 'ulhnane 'ink'ez bubulhutsinke 'enne cha ts'iyawh 'enne buk'un'a za hubuhutighan, 'et lhaoodutanelh whuts'un, nahoolyis.

Bulh lkh'uta-i 'udustl'us lhudildze-i

12 'Et 'usbaiyaz 'et bulh lkh'uta-i 'udustl'us be lhídildze-i yudáha' dalhch'ul whutis'en whe khuntsul tube yun núkhisnai, 'ink'ez sa cha dulhk'us sul'i, naih dulhk'us-i doút'en. 'Ink'ez 'ulhdzis ooza' cha, 'ants'i 'uskai' doút'en sul'i.

13 'Ink'ez sum 'i cha yun k'ut nainkat. Ndi duchun, figs, mai' ntiti'ai whutso nilhtsi ulhtus-i be yun nanukuk, 'et whuz un'a sum yun k'ut nainkat.

14 'Ink'ez nts'en'a 'udustl'us lhenahinudus k'un'a, 'et whuz un'a yat'ah lhenawhuniduz 'ink'ez whuz un'a gak whuzdli'. Dzulh cha 'ink'ez noo te, ts'iyawh whuzdla-un 'udun neninkat.

15 Ndi yun lerwene, dune nchane, dune hoonzoo 'unt'ohne, lhuganne bumoodihne, dune ulhtusne, 'ulhnane ts'iyawh cha, 'ink'ez 'ulhnane bula naditnine, 'enne cha, 'enne ts'iyawh tse'an 'ink'ez dzulh toh tse t'ah, 'oh huntilh'i.

16 'Ink'ez 'uhutni, "Tse 'ink'ez dzulh tubulh nek'elhúhot'alh. 'Et de mbe kw'uts'uzda cho dizti'-i kusda-un, 'en oonin 'ink'ez 'usbaiyaz ye húnilch'e-i, ch'a neúntoolh'i.

17 'Alha' ye nebulh hunilch'e-i 'awet whudzin whusahóolts'ut. 'Aw 'ilhoghun hoonts'i whulh ooyin ait'oh."

**Israel ts'u haindene 144,000ne,
'enne buninta bube hoodat'en hutileh**

7 1 'Et hukw'elh'az dine lizas ndi yun k'ut didun nódilhya whe ubutís'en. Ndi nilhtsi dunghi ndi yun k'ut 'ink'ez yatoo k'ut, 'ink'ez duchun cha, 'ohwhi ook'ut noolhts'i ha, 'et whuch'a k'oh húyoontun.

2 'Et 'uyoon lizas ndaz de ndo út'oh whe tís'en. Yak'usda khuna-un ye hóodalh'eh-i, 'i yi'alh. 'Et ndunne dine lizasne, 'ultus whe 'ubulhni 'enne yun 'ink'ez yatoo bulh ninta' hotálh'elh ha bughá whults'ut.

3 'Et 'ubulhni, "Mbene la neYak'usda be 'ulhna unline, 'enne 'et Yak'usda ye 'e hóodalh'eh-i, 'i be buninta bube hóodat'en buts'u tilhtselh, 'et whutso ndi yun, yatoo cha, 'ink'ez duchun cha ninta' oolh'en junih!" ubúlhni.

4 'Et dáltsukne buninta bube hóodat'en sulí'ne whudásts'o. Israel ts'u haíndene bubuzkeh, lhelhdoh didowhne, 'enne ts'iyawh 144,000ne hinli. 'Enne ts'iyawh buninta bube hoodat'en bubuhulhtsi.

5 Judah bulh didowhne ts'u haíndene,
12,000ne bube hoodat'en bubuhulhtsi.

Reuben bulh didowhne ts'u haíndene,
12,000ne bube hoodat'en bubuhulhtsi.

Gad bulh didowhne ts'u haindene,
12,000ne bube hoodat'en bubuhulhtsi.

6 Asher bulh didowhne ts'u haindene,
12,000ne bube hoodat'en bubuhulhtsi.

Naphtali bulh didowhne ts'u haindene,
12,000ne bube hoodat'en bubuhulhtsi.

Manasseh bulh didowhne ts'u haindene,
12,000ne bube hoodat'en bubuhulhtsi.

- 7 Simeon bulh didowhne ts'u haindene,
 12,000ne bube hoodat'en bubuhulh'tsi.
 Levi bulh didowhne ts'u haindene,
 12,000ne bube hoodat'en bubuhulh'tsi.
 Issachar bulh didowhne ts'u haindene,
 12,000ne bube hoodat'en bubuhulh'tsi.
- 8 Zebulun bulh didowhne ts'u haindene,
 12,000ne bube hoodat'en bubuhulh'tsi.
 Joseph bulh didowhne ts'u haindene,
 12,000ne bube hoodat'en bubuhulh'tsi.
 Benjamin bulh didowhne ts'u haindene,
 12,000ne bube hoodat'en bubuhulh'tsi.

Ndunne 'ulhyul-i be dilh'ts'ine

- 9 'Et hukw'elh'az whunis'en 'ink'ez lhane dune, huldlai k'et 'aw
 'ubuts'olhto ait'oh, 'enne ubunus'en. Lhelhdun keyoh whut'enne,
 lhelhdoh didowhne. Yinka dune'ne cha. Ts'iyawh lhelh'ts'un un'a
 yalhdukne 'uhint'oh. 'Enne ts'iyawh kw'uts'uzda cho dizti'-i 'ink'ez
 'usbaiyaz hibut núdilhya. Ts'iyawh 'ulhyul-i nahuyits'uz-i be dune hinli
 'ink'ez 'ul tl'otel, 'i nahídule.
- 10 'Et 'enne tube cho 'uhutni
 “NeYak'usda kw'uts'uzda cho dizti'-i kusda-un
 'ink'ez 'usbaiyaz cha,
 be uzdujih-i, 'enne butsu ha hólts'ut!”
- 11 'Ink'ez 'utso whudilhdzulhne, 'ink'ez dunghi 'usjiz-i cha,
 'ink'ez lizasne cha, 'enne ts'iyawh ndi kw'uts'uzda cho dizti'-i,
 'i hinat núdilhya 'ink'ez hibut nacháhumildil 'ink'ez Yak'usda hits'u
 teni' nalhdzin.
- 12 'Ink'ez 'uhutni,
 “Ndo honeh! Uzdólhti!
 Ye dizti'-i cha,
 'ink'ez be whútnih-i,
 be ts'ílh'tus 'ink'ez nut'i cha,
 be musi ts'utni cha,
 'ink'ez be uzdizti'-i,
 'ohwhi neYak'usda ooch'e' yole' 'ilhiz 'ink'ez 'ilhiz wheni.
 'Et ndo honeh!”
- 13 'Awet 'ilhoghun 'utso whudilhdzulh-un, 'en 'usúlhni,
 “Ndunne 'ulhyul-i be dilh'ts'ine, mbene whe' hint'oh?
 'Ink'ez nts'ez de ha hándil?”

14 'Et 'udúsní, “SMoodih nyun t'eoonínzun.” 'Et 'usúlhni, “‘Oh de soo 'uk'enus dune dzoh nuhutidoh, whutoh tehudulya. 'Ink'ez 'usbaiyaz buzkaí' be dunaih tunáhuyuzguz 'ink'ez 'ulhyul sulí'.

15 'Et huwa Yak'usda ookw'uts'uzda cho dizti'-i hinat núdilhya.

'Ink'ez dzin 'ink'ez 'ulhdzis ibulh hilugliz whucho hiba ne'ut'en.

'Ink'ez ndun ndi kw'uts'uzda cho dizti'-i yuk'ut usda-un,

'en butoh 'unt'oh 'ink'ez bughu tileh.

16 'Aw 'on 'un buyelhé'tilhts'ul

'ink'ez 'aw 'on 'un ta'hósda ait'oh.

'Aw sa zul niz cha 'uhoot'e' buk'e idodi ait'oh,

'ink'ez 'aw tube cho buba whunoolwus ait'oh.

17 'Et huwa 'ubinla, 'usbaiyaz kw'uts'uzda cho dizti'-i butoh 'unt'oh,

'en bughu tileh whe butso tiyalh

'ink'ez ndi too 'ilhiz wheni ook'u ts'ukhuna-i,

'i ts'un 'úbutilelh.

'Ink'ez Yak'usda bunatsul too' ts'iyawh buna k'et yúnaitilhdoh.”

Bulh lhtak'ant'i 'udustl'us lhudildze-i

8 ¹ 'Et 'awet 'usbaiyaz ndi búlh lhtak'ant'it 'udustl'us be lhidildze-i yudáha' dalhch'ul whe sadzi lhóohoolcho ha' hunit'o whe 'et 'uwuhldzo at'en, 'et yak'uz t'eoodánel.

² Lhtak'ant'ine lizasne Yak'usda but núdilhyané ubutís'en.

'Ink'ez lhtak'ant'i be ts'újih-i, 'i butl'a yáncat.

³ 'Et 'uyoon lizas kwun tsit be nut'a-i, gold be 'ulya-i na'a, whusainya 'ink'ez loodel but usyin. Bet yudutálhk'un-i sooltsun-i lhai hitl'a indzai. 'I ndi Yak'usda ooch'e'ne butenadudli, 'i bulh loodel, gold be 'ulya-i, 'i k'ut néyooel'h ha. Ndi loodel 'i kw'uts'uzda cho dizti'-i but yuzkai.

⁴ Ndi kwun tsit be nut'a-i sooltsun-i oolut 'ink'ez ndunne Yak'usda ooch'e'ne butenadudli 'i bulh, ndun lizas oola k'et ts'e Yak'usda ts'un whe dúkat.

⁵ 'Et ndun lizas kwun tsit be nut'a-i yílhchoot 'ink'ez loodel k'ut kwun 'i be yudilhbun. 'Ink'ez yun k'é yilhkat. 'Ink'ez khuni lhai, 'i be taooditni-un, ditni dutni cha, ditni oolhges cha, 'ink'ez yun cha núkhisnai.

⁶ 'Et ndunne lhtak'ant'ine lizasne, lhtak'ant'i be ts'ujih nulene, huye tijih wheni lhaháduja.

'Udechoo be ts'ujih-i yé' dija

⁷ 'Et 'udechoo lizas be ts'ujih-i yé' dija, 'ink'ez 'indloo tsan 'ink'ez kwun 'i 'uskai' bulh 'unt'oh-i, 'i yun k'e híyilhkat. 'Et ndi yun k'ut whuduchun ½ 'i dánk'un. 'Ink'ez yun whut'an niyilh-i ts'iyawh cha dánk'un.

(8:1)

Be ts'ujih-i bulh nanki-i yé' dija

⁸ 'Et lizas bulh náne-un be ts'ujih-i be 'udija. Dzulh cho ndult'oh-i kwun be dizk'un-i yatoo k'ut tahúyalh'uz. 'Et yatoo $\frac{1}{3}$ 'i 'uskai' za suli'.
⁹ Yatoo k'ut khuna-i $\frac{1}{3}$ 'i yaidla. 'Ink'ez ts'i cho nukat-i $\frac{1}{3}$ 'i cha musai suli'.

Bulh tane be' ts'ujih-i yé' dija

10 'Et bulh táne lizas be ts'ujih-i be 'udija. 'Ink'ez sum cho yak'uz ts'e halts'ut. Be nekwunult'a-i k'un'a dizk'un 'ink'ez 'ukoh $\frac{1}{3}$ 'et 'uwuhultsuk-un hukw'eílhts'ut. 'Ink'ez too yun ts'u há nusuli-un k'ut cha.

11 Ndi sum, 'i wormwood, 'i boozi'. Ndi boozi' ts'ulki', 'i huyúlhni. 'Ink'ez too $\frac{1}{3}$ 'i wormwood, 'i sulí'. 'Ink'ez dune lhane ndi too hik'e yaídla, ts'iyawh ts'ulki' sulí' 'et huwa.

Bulh dunghi be ts'ujih-i yé' dija

12 'Et lizas bulh dinene be ts'ujih-i be 'udija whe dzenis oozá', 'ulhdzis oozá' cha, 'ink'ez sum cha ts'iyawh $\frac{1}{3}$ 'i 'ohwhi oot'a'aznai. 'I ts'iyawh dulhghus sulí'. 'Et huwa dzenis $\frac{1}{3}$, 'ulhdzis cha $\frac{1}{3}$ tsahólhghus sulí'.

13 'Et yat'ah ts'e 'ilhoghun lizas 'oh whúya ut'o, 'et nus'en, 'ink'ez soo 'ultus-un whe njan ndutni, "Nohni ndi yun k'ut dilhts'ine, 'uk'enus hoontsi'-un nohts'u hóokulh, 'uk'enus hoontsi'-un nohts'u hóokulh, 'uk'enus hoontsi'-un nohts'u hóokulh, ndunne tane lizasne be ts'ujih-i be 'awet hiye tíjih 'et huwa!"

Bulh kwulai' be ts'ujih-i yé' dija

9 ¹ 'Et bulh kwulane lizas be ts'ujih-i be 'udija, 'ink'ez sum ndus de yun k'élts'ut, 'et whunus'en. 'En ndi tsa k'et whucho whutl'ah hooloh-un whulugli, 'en oot'l'a yílts'ut.

2 'Ink'ez njan tsa k'et whucho whutl'ah hooloh-un whudáha' dan'ai. 'Et 'ants'i yoh be oonulwus-i cho k'un'a lhut nyus de ha nílido. 'I be dzenis oozá' cha 'ink'ez yat'ah 'i bulh ndulcho whe tsahólhghus sulí'.

3 'Et tulk'us cho lhut tahaíndil 'ink'ez yun k'e índil. Ndi tulk'us cho nts'en'a hukwa' ninzun ne'tit'en-un, 'et ooghá whults'ut. Ndi scorpion, ndi yun k'ut nts'en'a hukwa' ninzun te ne'ut'en 'i k'un'a.

4 Ndi tulk'us cho 'i khuni hitl'a dánla yun k'ut tl'o ha núyeh-i, k'us ha núyeh-i, duchun te, 'ohwhi ninta' yólh'en junih huyúlhni. Mbene dune Yak'usda ye 'e hóodalh'eh-i buninta buk'uhoolohne, 'enne za ubundólhдах huyúlhni.

5 'Ink'ez ubutighan-un oogha lhuhoalts'ulh. 'Ants'i kwulai' sanun 'et tube cho dzoh nubooldhzut. Ndi scorpion huyulhni ubooget-un whuz un'a hukw'e húduntida'.

6 'Oh de dzin whusahóolts'ut de, 'et dune whe yahitadlah-un hukwa' huntitalh 'et hoontsi' 'aw nahohó'alh ait'oh. Yahitadlah-un tube hukwa' huntizilh 'et hoontsi' 'aw yahódlah ait'oh.

7 Ndowhi tulk'us cho 'ants'i yeztli dune lhutigan ts'e tilh'az duhóotat'en. Ootsi k'e yuzdla gold doút'en-i, 'i ootsi k'é uzdla. 'Ink'ez oonin 'i cha dune nin doút'en.

8 Ootsigha', 'i cha ts'ekoo tsigha' doút'en, oogho, 'i cha khuna-iti, lion huyulhni, oogho 'et ndoút'en.

9 'Ink'ez lhuztih dzoot ni'dilya-i hiyé dilhts'i. 'Ink'ez oots'unt'a' 'i cha 'ants'i yeztli lhai 'ilhgooh-i dune lhugan ts'u tilhghaz 'et ndutni.

10 'Ink'ez ooche 'ants'i scorpion che ndoút'en. 'Ink'ez ooche be 'ooget 'ink'ez ook'e whúnduda. 'Et dune kwulai' sanun dune ubundoolhda-un, 'et ooghá whults'ut.

11 'Ink'ez tsa k'et whucho whutl'ah hooloh-un whulizas 'en bulerwe unli. 'En Hebrew buk'un'a Abaddon huyulhni, 'ink'ez Greek buk'un'a Apollyon be húyoozi.

12 'Et 'awet 'udechoo 'uk'enus hoontsi'-un whe hóolts'ut. Soo zúlhts'ai, nawh 'uk'enus 'on nus hoontsi'-un whuz de hóolts'ulh.

Bulh lhk'uta be ts'ujih-i yé' dija

13 'Awet bulh lhk'utane lizas be ts'ujih-i be 'udija. 'Ink'ez loodel gold be 'ulya-i, Yak'usda but 'uskai-i, 'i loodel dunghi oode yinli-i, 'i bez 'uwhutni.

14 Bulh lhk'utane lizas be ts'ujih nutún-un, 'en 'uts'utni, “Ndunne dine lizas 'ulhghelne 'ukoh whucho Euphrates huwhútni-un, 'enne bula nadontnih.”

15 'Et ndunne dine lizasne nts'owhuya 'uhunit'oh, ndet dzin, ndet sanun, 'ink'ez ndet yus k'ut, 'et wheni lhahúdtint'oh ndi yun k'ut dune 1/3 'enne uboohooghan ha bula huditni.

16 Ndunne lhuganne yeztli k'udilhts'ine, 200,000,000ne hinli, 'et 'uhultsuk-un whudásts'o.

17 Njan hoos'en-un, 'et yeztli cha 'us'en. Mbene la yuk'udilhts'ine, lhuztih dzoot ni'dinla-i kwun le' 'unt'oh dulk'un, duldzan-i 'ankw'us dulhghus le' 'unt'oh-i, 'ink'ez sulphur k'un'a dultl'uz 'i be húdilhts'i. 'Ink'ez yeztli ootsi 'ants'i khuna-iti, lion tsi dó nat'en. 'Ink'ez ooze ts'e kwun, lhut, 'ink'ez sulphur 'ohwhi oozá ha idukat.

18 Ndi ta hiye dzoh nutideh-i, 'i be ndi yun k'ut dunene 1/3ne, 'enne yahadla. Ndi kwun 'ink'ez lhut, 'ink'ez sulphur 'i yeztli oozá haidankat-i, 'i hik'e yaídla.

19 'Et yé ulhtus-i ooze cha, 'ink'ez ooche cha, whuz de ha idukat 'et huwa. Ooche 'ants'i tl'ughus doút'en 'ink'ez 'utsi oola ndunin'ai. 'I be dune hundílhdaih.

20 'Onghohne dunene, ndi hiye dzoh nutideh-i ye k'e yálhadlaine, 'enne dahút'en la 'aw lht'analhónídulh. 'Enne 'awhuz ntsi'-i nududeh-i

hits'u teni' nilhdzun 'et huwa. 'Ink'ez 'uk'eltsi-i, gold, silver, dulk'un t'eh, tse, 'ink'ez duchun be 'ulya-i, nduwhi 'uk'eltsi-i hoos'en cha 'unt'oh, lhe'dústs'o cha 'unt'oh, 'ink'ez nulhúsyoh cha 'unt'oh, 'ohwhi hits'u teni' nilhdzun-un, 'etsul lhe'hinel.

²¹ Dune hughan, 'ink'ez huduyun, k'us dune 'ink'ez ts'ekoo bulh ninta' hut'ih-un, k'us 'uhundunut'ih-un, 'et ts'iyawh whuch'a lht'analhonídulh.

'Uyoon lizas ncha-un 'udustl'usyaz 'i nuyúlhchoos

10 ¹ 'Ink'ez 'uyoon lizas ncha-un ndus de yak'uz ts'e hainya-un tis'en. Kw'us toh 'unt'oh 'ink'ez ditni na'úlhgus-i ootsi k'ut na'ánguz. Oonin dzenis ooza' doút'en 'ink'ez ooke 'ants'i kwun doút'en.

² 'Ink'ez 'udustl'usyaz 'i nulhchoos. Nailhni ts'e duke be yatoo k'e dit'ez, 'ink'ez 'intl'us ts'e duke be yun k'e dit'ez.

³ 'En lizas ncha-un soo khuna-iti lion dulgho, whuz un'a 'udija. Soo hanyih ibulh lhtak'ant'i ditni 'udija.

⁴ Lhtak'ant'i ditni 'udija whe, 'awet 'uk'une' tisguz. 'Et ndus de yak'uz ts'e sulh yáztisduk. 'Et 'usúlhni, “Lhtak'ant'i ditni daja dija-un, nyunch'oh za t'eeonónzin, 'aw 'uk'e honges junih!”

⁵ 'Ink'ez ndun lizas ncha-un yatoo 'ink'ez yun k'ut usyin-un, 'en yak'uz ts'e dudilni nus'en.

⁶ 'Et yak'uz 'ink'ez ndai la 'et hoonli-i, yun 'ink'ez ndai la ook'ut wheyoonli-i, yatoo 'ink'ez ndai la ootoh wheyoonli-i, mbe la 'ilhiz 'ink'ez 'ilhiz wheni khuna-un ts'iyawh 'uhoonla-un, 'en boози' be lizas ncha-un njan ndutni 'awet neóodinzut! 'Aw 'on 'un huba oolh'e' ait'oh.

⁷ 'Et hoonts'i ndun bulh lhtak'ant'it lizas 'awet ndet dzin be ts'ujih-i be 'udutinelh whe Yak'usda whe' hoont'oh hooyoh-un lhaóodutatnelh. 'Et whuz un'a Yak'usda dude 'ulhna nus hoo'enne, 'enne 'et huwun ubudáni' inle'.

Ndi 'udustl'usyaz 'i John yan'al

⁸ 'Et whutsoda' yak'uz ts'e sulh yalhduk-un whudásts'o doo cha za sulh yatilhduk 'ink'ez 'utni, “Ndun lizas yatoo 'ink'ez yun k'ut usyin-un oots'inyalh 'ink'ez 'udustl'us nuyulhchoos-i, 'i ilhchoot.”

⁹ 'Ink'ez lizas ooghu nusya 'ink'ez 'udusni, “De' 'udustl'us stl'a ilhchoos.” 'Et 'usulhni, “Nah! Ilhchoot 'ink'ez 'in'alh! Mbut ba ts'ulki' tileh, 'et hoonts'i nze 'et ts'ihnatl'uz k'un'a mba tilki.”

¹⁰ Lizas 'udustl'us oola k'e ha yischooz 'ink'ez us'al. Tsást'ai whe ts'ihnatl'uz k'un'a sba lhki. 'Et whésno whe sbut bet ts'uwhulki' sulí'.

11 'Ink'ez 'usulhni, “Lhane dune, lhawh didowhne, lhelhts'un un'a yalhdukne, 'ink'ez lerwene cha, doo cha za 'enne bughun nus hon'en-un bubudóni' huba' hoont'oh.”

Nane oonalh 'uhoojane

11 ¹ 'Et doo cha tl'og hazilh be 'únduna' ooldzih-i duchun le' 'unt'oh, 'i stl'a idantan 'ink'ez lizas 'et usyin 'ink'ez 'utni, “Dudinyaih 'ink'ez Yak'usda oolugliz whucho, loodel cha 'ohwhi bunduná'oolhdzih. 'Ink'ez lugliz whucho Yak'usda ts'u teni' nilhdzunne, 'enne cha bubolhto.

² 'Et hoonts'i lugliz whucho whuzih tse whunalhtun-i ba n'az ts'e, 'et 'aw whundulhe'zoldzih. 'Et 'udun yun k'ut whut'enne bughá whunt'ai whe' hoont'oh. 'Ink'ez ndi yun k'ut Yak'usda ookeyoh whuti, 'et dit whunizyat 'on 'at nat sanun (42) 'et 'ants'i buba' hoonli whe ndulcho 'et 'uhutidulh whe' hoont'oh.

³ 'Et ndunne nane sba oonalh 'óhoojane, doso dulhk'us-i be húzke, 'enne 1,260 dzin 'et nus hóti'en-un, 'et butl'a óotis'alh.

⁴ Ndunne nane, 'enne nanki duchun, olive huyúlhni, 'ink'ez nanki be hoot'en-i, neMoodihti, ndi yun k'ut whuYak'usda oobut nánuyuz'a-i hinli whe' hint'oh.”

⁵ Ndunne oonalh 'óhoojane ubundólhdah hukwa' 'ut'enne, kwun buza ha dutinulh 'ink'ez buch'az ditnine gak hubuhutilhtselh. 'Et 'ink'ez mbe ubundólhdah hukwa' ninzun-un, whuz un'a hizoolghelhuba' hoont'oh.

⁶ Ndunne nane, 'enne ndo yat chan ch'a whudána'huduta'alh buba' hoont'oh. Nus hoo'oo'en whutoh 'et 'aw nalhótihitel 'inka. 'Ink'ez ndi too 'i cha 'uskai' hitilhtselh. 'Ink'ez ndi yun k'ut hukwa' huninzun totsuk hiye dzoh nutideh-i nudútizut, 'et nduhóot'en ha butl'a hóolts'ut.

Ndunne nane bunalh 'úhoojane 'ubuhuzilghih

⁷ 'Awet ndunne nane bunalh 'úhoojane dune bulh yáhalhduk-un, 'etsul 'uhudíja de, khuna-iti ntsi'-i tsa k'et whucho whutl'ah hooloh halget-i, bubulh lhútigan, buch'a' tilhdoh, 'ink'ez bubutuzilghel.

⁸ 'Ink'ez buzi, keyoh whuti, 'ilhoghun ti 'et yun hútilhtel. Njan keyoh whuti mbene la Ndoni buyudindane, 'et huwhútni, njan keyoh 'i keyoh Sodom 'ink'ez yun k'ut Egypt huwhutni. 'Et neMoodihti tulalghus k'e híyilhti inle'.

⁹ 'Et ndunne dune, lhelhdoh didowhne, lhelhts'un un'a yalhdukne, 'ink'ez lhelhdun keyoh whut'enne cha, ndunne buzi tat dzin 'on 'at lhoohoolcho dzin ubuhuntilh'elh. 'Ink'ez 'aw dune 'abutilhtel-un butl'a hóohoo'alh ait'oh.

10 'Ink'ez ndi yun k'ut whut'enne hoohootát'e' 'ink'ez huwhuntálhni. 'Ink'ez lhst'e' hutildulh. Ndunne nane nus hoo'en dazsaine, 'enne dzoh nunéhulhde hutni 'et huwa.

Ndunne oonalh 'uhoojane dune hubanghane dunahudidil

11 Tat 'on 'at lhoohoolcho dzin inle' whe Yak'usda ooyiz be ts'ukhuna-i buye ídilt'sut 'ink'ez dunahudit'az. Mbene ubunalh'enne tube hunílhjoot.
12 'Ink'ez ndus de yak'uz ts'e 'ultus whe 'uwhudija, “Ndiz áh'us!” ni. 'Ink'ez buch'az ditnine bunalh kw'us k'ut yak'uz ts'e whe hán'az.

13 'Et 'oh whuya 'uhunit'oh whe za tube yun núkhisnai. 'Ink'ez keyoh whuti 1/10 'et nawhúnit'ai. 'Et yun núkhisnai whe 7,000ne dune higan. 'Et 'onghohne tube whéhunuljut 'ink'ez yak'uz whuYak'usda, 'en hidálhti'.

14 'Et whúlh nat-un 'uk'enus hoontsi'-un whe hóolts'ut. Soo zilhts'ai whulh tat-un 'on nus 'uk'enus hoontsi'-un 'a whe whuz de hóolts'ulh.

Bulh lhtak'ant'i be ts'ujih-i yé' dija

15 'Et 'awet whúlh lhtak'ant'it-un lizas be ts'újih-i be 'udíja. 'Et yak'uz ts'e lhane tube njan duhutni,

“Ndi yun k'ut lerwene bukeyoh neMoodihti 'ink'ez ooGri, buch'e' whuzdli'.

'Ink'ez 'ilhiz 'ink'ez 'ilhiz wheni lerwe tileh.”

16 'Et nat whunizyat 'on 'at dine 'utso whudilhdzuhlne Yak'usda but dukw'uts'uzda cho dizti'-i k'udilhts'ine, 'enne Yak'usda but nachahunildil 'ink'ez hits'un teni' hunalhdzin.

17 'Ink'ez 'uhutni,

“O Yak'usda neMoodihti 'uk'enus ulhtus-un inli.

Mbe inli, 'ink'ez mbe 'ant'e',

'ink'ez mbe whuz de t'íyalh-un inli.

Ndai be ílhtus-i cho ílhchoot 'ink'ez lerwe inle' 'et huwa.

Musi nts'uyútni.”

18 'Udun yun k'ut whut'enne huhuníleh'e

'ink'ez be húnilch'e-i 'awet whusahóolts'ut.

'Ink'ez yaidlane buba nahutideh-un whusahóolts'ut.

'Ink'ez nye 'ulhnane nus hoo'enne 'ink'ez nch'e'ne,

'ink'ez mbene la nyoozi' enuljutne,

ntsoolne 'ink'ez nchane cha,

'enne ts'iyawh buba 'uk'elha whutaleh.

'Ink'ez mbene ndi yun k'ut dune ninta' 'ant'enne,

'enne cha gak ubutilhtselh.”

¹⁹ 'Et Yak'usda oolugliz whucho yak'uz whuz'ai-un whudáha' dankez. Nyoo chunkelh dizti'-i, 'i bet khuni neba lhaídinla-i, ndi nanki tse k'ut 'uk'u néyuzguz-i, 'i bé dizdla, 'i cha nyo oolugliz whucho null'en. 'Ink'ez ditni oolhges cha, tube tawhúditni, ditni dutni cha' whutni. Yun nukhútna, 'ink'ez 'indloo tsan nincha-i cha nanánkat.

'Awet ndo yat'ah ts'e huwa 'ít'en-un, 'et whe hóodiltsai

12 ¹ 'Awet ndo yat'ah ts'e huwa 'ít'en-un, 'et whe hóodiltsai, ts'eke oonaih 'ants'i sa ts'u hainduz-i doút'en, 'i be dune unli. Ooket!ah 'et 'ulhdzis ooza' 'us'ai. 'Ink'ez whunizyai 'on 'at nanki sum 'i ootsi náyuzt'i.

² 'Ink'ez ts'oodun bulh 'unt'oh. Ka' dutni 'awet ts'oodun whutileh.

³ 'Ink'ez doo cha 'uts'un un'a ndo yat'ah ts'e huwa 'ít'en-un, 'et whe hóodiltsai. Whunulh'en tl'ughus cho khuna-i k'un'a núlget-i dulk'un, lhtak'ant'i ootsi 'ink'ez whunizyai cha oode únli. 'Ink'ez lhtak'ant'i ootsi, 'i 'ilho whe lerwe ootsi k'é yuzdla-i doút'en, 'i butsi k'é yuzdla.

⁴ Duche be ndo yat'ah sum $\frac{1}{3}$ 'ohwhi ndus de ha yálhdil 'ink'ez yun k'é yilhdil. Nyoon ts'eke 'awet ooyaz whutáleh-un, 'en yubut usyin, soo ts'oodun whuzdli ibulh yutilhnoh 'et hukwa.

⁵ 'Ink'ez ts'eke duneyaz sulhtsi. 'En ndi yun k'ut lhelhdoh didowhne, ts'iyawh lhuztih tuz be k'une' butil'en. Ooyaz 'en Yak'usda 'ink'ez ookw'uts'uzda cho dizti'-i whuz whe húyalhti.

⁶ 'Ink'ez ts'eke chuntoh ts'e whetsélhya. 'Et Yak'usda yuba lhaóodilhdzun-un, 'et usda. 'Et whe 1,260 dzin 'et 'uwuldzoh, 'et ya'alh-i be ooghu tidleh.

Satan yak'uz tenahinino

⁷ 'Ink'ez yak'uz whelhónigan. Michael 'ink'ez dulizas te tl'ughus cho khuna-i k'un'a nulget-i ch'az nehúndil. 'Ink'ez ndi tl'ughus cho khuna-i k'un'a nulget-i, dulizas te buba nch'az nehúnindil.

⁸ 'Aw tl'ughus khuna-i k'un'a núlget 'ink'ez oolizas te, 'aw whuch'a lhe'hílhdoh. 'Ink'ez yak'uz hudilhts'i-un whuch'a buhunízyoot.

⁹ 'Ink'ez ndi tl'ughus cho khuna-i k'un'a núlget-i ncha-un, 'en téhinino. Ndi 'uda' whutl'ughus, netsudule 'ink'ez Satan huyulhni. Ndi yun k'ut ndulcho whe dune nana'ah-un, 'en 'unt'oh. Oolizas tubulh ndi yun k'é buhuninyoot.

¹⁰ 'Et ndo yak'uz ts'e tube cho njan nduhudija,

“'Awet be 'uzdutijih-i, 'ink'ez be ts'ilhtus-i,
'ink'ez Yak'usda lerwe unli-un,
'ink'ez ooGri moodih tileh-un whusahóolts'ut.

Netsudule mbe la neulhutsinke buk'e ho'alh-un,
'en ndi yun k'é hininyoot 'et huwa.

Netsudule 'en 'ut'en Yak'usda but uzyin whe dzin
'ink'ez 'ulhdzis ibulh neulhutsinke buk'u whulh'aih-un.

11 'Usbaiyaz buzkai' be,

ndi khuni Yak'usda ghu yalhduk-i cha,
'i ndowhi ts'iyawh whe netsudule ch'a' hunilhde,
'ink'ez 'aw hukw'elha yahitadlah-un whelhuhuniljut.

12 'Et huwa yak'uz whut'ine 'ink'ez Yak'usda oonimbali whucho t'ah
dilhts'ine,

nohni ts'iyawh whunúlhni!
'Et mbene ndi yun k'ut dilhts'ine yatoo k'ut cha nohni ts'iyawh
'uk'enus hoontsi'-un nohgha whutalts'ulh.

Netsudule ndus de nohghu ninya tube hunilch'e.
T'leooninzun ooba nilhdukw sulí 'et huwa.”

Ts'eke dzoh nahuyulhdzut-un

13 'Et nyoo tl'ughus cho khuna-i k'un'a nulget-i ndus de ha hínanyoot
t'ewhunanzin whe, 'et nyoon ts'eke duneyaz ooyaz sulí-un, 'en tube
dzoh nuyulhdzut.

14 'Et hoontsi' ndun ts'eke tsibalyan cho oots'unt'a' nanki ootl'a yánkat.
'I be keyoh dune luhóot'i ts'e usda-un whuz ntoot'a ha. 'Et tat yus k'ut
'on 'at lhoohoolcho 'et ya'alh-i be ooghudli whe tl'ughus khuna-i k'un'a
nulget-i, 'i ch'a 'et usda'.

15 'Ink'ez tl'ughus khuna-i k'un'a ts'eke ts'un too lhai oozá hayangoo.
'I be si nyoon ts'eke too bulh tóolt'ah ninzun ha.

16 'Et hoontsi' ndi yun ts'eke yula 'uja. Yun lhch'az 'uja 'ink'ez ndi
tl'ughus cho khuna-i k'un'a nulget-i too oozá hayangoo-i, whuz 'ajul.

17 'Ink'ez ndi tl'ughus cho khuna-i k'un'a nulget-i tube ts'eke bulh
húnilch'e, 'ink'ez nyoon ts'eke oots'u hainzutne bubulh útigan ha
buts'ú whelget. Yak'usda ubudani'-un hik'une' 'ut'en 'ink'ez Sizi Gri
ghu yalhduk-i, 'i cha huyoontun, 'enne 'uhint'oh.

Khuna-iti ntsi'-i tooz haki

13 ¹ 'Et yatoo k'ut taba susyin whe khuna-iti ntsi'-i tooz haki whe
tís'en. Lhtak'ant'i ootsi únli 'ink'ez whunizyai oode únli. 'Ink'ez
ndi oode whunizyai lerwe butsi k'é yuzdlai-i doút'en, 'i ook'e yuzdla.
'Ink'ez 'ilho whe ootsi khuni Yak'usda ch'a yalhduk-i ook'u néyusguz.

² Ndi khuna-iti ntsi'-i tís'en-i 'ants'i chuntoh boos cho, leopard
huyúlhni, 'i doút'en. Ooke 'i cha sus ke doút'en. 'Ink'ez ooze 'ants'i

khuna-i cho lion, 'i ooze 'et ndó hot'en. 'Ink'ez nyoo tl'ughus cho khuna-i k'un'a nulget-i whe úlhtus-un cha, kw'uts'uzda cho dizti'-i, 'ink'ez ts'iyantsuk k'une' oot'en ha, 'et ts'iyawh yutl'a hónla.

³ Ootsi 'ilho 'i tube ka suli' lé'unt'oh. 'I gha dazsai sba lé'unt'oh.

'Et ooka whuzdli'-un nahooje!. 'Et ndi yun k'ut ndulcho whe huwa' hi'en 'ink'ez ndi khuna-iti ntsi'-i hiyuntizdil.

⁴ Ndi tl'ughus cho khuna-i k'un'a nulget-i, khuna-íti ntsi'-i k'une' oot'en ha yugha óonin'ai-un, 'en hits'un teni' nalhdzin. Ndi khuna-iti ntsi'-i, 'i cha hits'un teni' nalhdzin 'ink'ez 'uhutni, “Ndi khuna-iti ntsi'-i 'aw yundult'oh-i hooloh. 'Aw yulhóoganne hooloh.”

⁵ Ndi khuna-iti ntsi'-i tooz haki-i, 'i hooncha-un cha howu yalhduk 'ink'ez Yak'usda ch'az yalhduk, 'et wheni ooze ooghá whults'ut.

Dit whunizyat 'on 'at nat sanun (42) 'et ndúwhuldzoh whe k'une' oot'en ha ooghá whults'ut.

⁶ Yak'usda ch'az yawhénilhduk. Oonimbali whucho cha whuch'az yawhénilhduk, 'ink'ez ndunne yak'uz dilhts'ine, 'enne cha, 'et ts'iyawh buch'az yawhénilhduk.

⁷ Mbene Yak'usda ooch'e'ne, 'enne bubulh lhútigan 'ink'ez buch'a' tilhdoh, 'et ooghá whults'ut. Lhelhdoh didowhne, lhelhts'un un'a yalhdukne, 'ink'ez lhelhdun keyoh whut'enne, 'enne k'úne' butil'en ha ooghá whunt'ai.

⁸ 'Ink'ez ndi yun k'ut dilhts'ine, 'enne ts'iyawh ndi khuna-iti ntsi'-i hits'un teni' huntilh dzilh. Ndun 'usbaiyaz 'udechoo ndi yun 'uhóolya whuts'un 'uda' lháoodint'oh hizilhghi, 'enne ndi 'ilhiz 'ink'ez 'ilhiz wheni ts'ukhuna-un be 'udustl'us k'ut buboozi' 'uk'u lhíguzne, 'enne 'uhint'oh.

⁹ Mbe la 'udits'one hoochoozólhts'ai!.

¹⁰ Mbe 'uyoonne 'ulhna 'ubulhtsi-un,
didutch'oh cha whuz un'a za 'ulhna tileh.

Mbe saluzti be dune ughan de,
didutch'oh cha saluzti be datitsah whe' hoont'oh.

'Et huwa Yak'usda ooch'e'ne, ndi 'et mbene hiye 'alha' ninzun-i 'ink'ez hoonli talhohodini, 'et 'uw'húlhni.

'Uyoo khuna-iti ntsi'-i yun ts'u hálget

¹¹ 'Et doo cha 'uyoo khuna-iti ntsi'-i 'et yun k'ut nyus de úlgwulh whe tis'en. 'Usbaiyaz k'un'a nanki oode unli 'ink'ez tl'ughus cho khuna-i k'un'a núlget-i k'un'a yalhduk.

¹² Ndun 'udechoo khuna-iti ntsi'-i, ye k'une' 'ut'en-i whuz un'a ts'iyawh yubut 'et ndut'en. 'Ink'ez ndi yun 'ink'ez yuk'ut whut'ine cha ndun

khuna-iti ntsi'-i dazsai inle' 'ink'ez naje'-i, 'i hits'un teni' nilhdzun 'ubulhntsi.

13 'Ink'ez ndi bulh nanki khuna-iti ntsi'-i hooncha whe hóodat'en te ne'út'en. Dune nalh ndus de kwun yun k'é yilhkuk 'et cha ndut'en.

14 Ndi bulh nanki khuna-iti ntsi'-i, 'i 'udechoo-i khuna-iti ntsi'-i nalh lhat te huwa 'it'en tene' 'út'en ooghá whunt'ai, 'et whe ndi yun k'ut whut'enne nabuna'ah. Nyoo khuna-iti ntsi'-i saluzti be ka suli' inle' 'ink'ez hana' ndi yun k'ut whut'enne 'i ook'e yíltsi-i 'uhooleh 'ubulhni.

15 'Ink'ez ndi 'uk'eltsi-i 'usjiz yutilhtselh, 'et ooghá whults'ut. 'Et de khuna-iti ntsi'-i ook'eyíltsi yalhduk cha yulhntsi. 'Ink'ez mbene ndi 'uk'eltsi 'aw hits'un teni' noolhdzin 'ait'ohne, 'enne ts'iyawh bubuhooghan, ni.

16 Ntsoolne 'ink'ez nchane cha, hoonzoo 'unt'ohne 'ink'ez tel'enne cha, 'ink'ez 'ulhnane 'ink'ez oola naditnine cha, 'enne ts'iyawh nailhni bula k'us buninta te whe hóodat'en 'ubulhntsi.

17 Mbene bube hóodat'en, k'us khuna-iti ntsi'-i boozi', k'us ndi be oolto-i boozi' be 'i buninta k'us nailhni ts'unk'us bula 'aw 'uk'u lhuhooguz de, 'aw 'uhoket 'ink'ez 'e' hoket ait'oh.

18 Ndi 'i be ts'úwhunih-i, mbe la beni hooni-un, 'en ndi khuna-iti ntsi'-i boozi' yolhto huba' hoont'oh. Dune oozi' 'unt'oh. Ndi 'i lhk'uta lhk'uta lhk'uta (666) 'uyulhni.

**144,000ne neBá boozi' buninta buk'uneyusguz,
'enne Yak'usda be' 'usbaiyaz hizih nudilhya**

14 ¹ 'Et soo zúlhts'ai, dzulh Zion huyulhni-i, 'i k'ut 'usbaiyaz usyin tís'en. 144,000ne neBá boozi' buninta buk'unéyusguz, 'enne hizih nudilhya.

² 'Ink'ez ndus de 'uwhútni. Too najilh-i le' whutni. 'Ink'ez ditni, tube dutni k'un'a le' 'utni. 'Ink'ez nela be, be ts'újun-i be 'ujunne, 'i cha dásts'o.

³ 'Et kw'uts'uzda cho diziti'-i, 'ink'ez nyoo dunghi 'usjiz-i, 'ink'ez 'utso whudilhdzulhne cha, 'enne bubut 'andidi shun be hújun. Ndi shun yodool'ehne hooloh. Nduune 144,000ne ndi yun k'ut nabuhonketne, 'enne za ndi shun huyodutil'eh.

⁴ Nduune, 'enne ts'ekoo bulh ninta' 'ut'ihne lhuhíloh, oot'a lhe'asnaine 'uhint'oh 'et huwa. 'Enne 'uhint'oh 'usbaiyaz nuya te totsuk huyununúdilh. Dune toh naooketne' 'uhint'oh. Yak'usda 'ink'ez 'usbaiyaz 'enne 'udechoo buch'e'ne hinli.

⁵ 'Ink'ez buze 'aw whuts'it-i hooloh. 'Alha' Yak'usda kw'uts'uzda cho diziti'-i yuk'usda 'en but 'aw whe tank'us 'uhint'oh-un bughu hooloh.

Tane lizasne, 'enne 'uhudíja

6 'Et doo cha 'uyoon lizas ndo yat nut'o whe nus'en. Ndi yun k'ut whut'enne, lhelhdun keyoh whut'enne, lhelhdoh didowhne, lhelhts'un un'a yalhdukne, 'ink'ez ts'iyanne, 'enne ndi khuni unzoo-i 'ilhiz 'unt'oh-i, 'i ghun budutánelh, 'et huba ndun lizas ndi khuni 'et yudilh'ai. 7 'Ultus whe ndutni, “Yak'usda bé nulhjut 'ink'ez dúlhti'. Dune ba nahutiyeh-un 'awet 'oh whuya há' hunit'o 'et huwa. Yak'uz 'ink'ez yun k'ut, yatoo 'ink'ez yun ts'u hainli-un cha, ts'iyawh 'uhoonla, 'et huwa oots'un teni' nulhdzun.”

8 'Ink'ez 'uyoon lizas yunit'oh 'ink'ez 'en cha njan ndutni, “Keyoh whuti Babylon 'awet musai whuzdli', musai whuzdli'! Nyo keyoh whuti soo nint'i whe 'uyoon dune bulh ninta' 'ut'ih, ts'ekoo too' k'un'a lhelhdun keyoh whut'enne bube yulhnai.”

9 'Et bulh tane lizas bubunit'oh. Dultul whe njan ndutni, “Ndi khuna-iti ntsi'-i 'ink'ez ook'eyiltsi-i cha, mbene la yuts'un teni' nilhdzunne, 'ink'ez buninta k'us bula k'ut bube hóodat'en de, 10 dich'oh cha Yak'usda ye húnilch'oh-i ts'ekoo too' k'un'a ulhtus-i, 'i hititnelh. Ndi lubot ts'ekoo too' k'un'a ulhtus-i dizbun-i, whuz un'a ndi Yak'usda ye húnilch'e-i be dizbun. 'Et mbene khuna-iti ntsi'-i hits'un teni' nilhdzunne, 'enne Yak'usda oolizasne 'ink'ez 'usbaiyaz bunalh kwun 'ink'ez sulphur huyúlhni dizk'un, 'et 'i be dzoh notideh.

11 Ndi huye dzoh nudeh-i whulut, 'ilhiz wheni ndo whedújoot. Mbene ndi khuna-iti ntsi'-i 'ink'ez ook'e yíltsi-i hits'un teni' nilhdzunne 'ink'ez buninta k'us bula k'ut bube hóodat'enne, mbene 'et ndut'enne, 'enne dzenis 'ink'ez 'ulhdzis ibulh nalhotilhyiz.”

12 'Et hoonts'i Yak'usda ooch'e'ne, Yak'usda dughuni netl'a idan'ai howa whulna' hoonts'i whulh huzyin whe Sizi Gri ooba 'alha' yint'ohne, 'enne 'uhint'oh.

13 'Et ndo yak'uz ts'e 'usuhútni, “Ndi 'uk'inges, 'andit whuts'un mbene neMoodihti t'einínzun whe yahadlane, 'enne 'uk'enus hoonzoo-un bubulh 'úhooja.” Ndoni, “A,” ni. “'Ut'en 'uhalh'en-un, 'inka nahutilyis. 'Ink'ez dahít'en-un bube 'ut'en unzoo-i bubulh yutikulh.”

Ndi yun k'ut ha' nukat-un 'awet whusahónzut

14 'Et whunus'en whe kw'us 'ulhyul-i tís'en. 'Ilhoghun dune ye' doút'en-un, 'en ndi kw'us yuk'usda. Ootsi k'é yuztan-i gold 'unt'oh, 'ink'ez tl'o be 'út'as-i khundiyyin-i nutun.

15 'Et 'uyoon lizas lugliz whucho tenínya 'ink'ez soo 'ultus whe kw'us kusda-un dúyulhni, “Nyoo be 'út'as-i, 'i be 'int'as. 'Awet 'utant'us-un whusahóolts'ut. Ndi yun k'ut ha' nukat-un 'awet whusahónzut 'et huwa.”

16 'Inka kw'us kusda-un nyoo be 'út'as-i yun k'ut ye whe whunint'az. 'Et ndi yun ndulcho whe 'ada' hont'az.

Yak'usda ye húnilch'oh-i

17 'Et yak'uz whulugliz whucho, 'et 'uyoon lizas tenínya. 'En cha be 'út'as-i khundiyyin-i nutun.

18 'Et doo cha 'uyoon lizas 'en loodel ts'u haínya. 'En kwun k'une' 'ul'en-un unli. Nyoon be whút'as-i khundiyyin-i nutún-un, 'en soo 'ultus whe njan ndúyulhni, “Nyoo be 'út'as khundiyyin-i, 'i be 'int'as 'ink'ez ndi yun k'ut mai oochun bulh oonujin-i nisch'iz-i ooninyin. 'Awet nizt'ai 'et huwa.”

19 'Et 'awet ndun lizas dube whút'as-i be ndi yun k'ut hont'az 'ink'ez mai oochun bulh oonujin-i nayalhdzoo. 'Ink'ez njan tse cho ook'ut ha hóokai-un, 'et ndi mai 'ayalhkat, 'ink'ez ke yit ndi mai yuk'unuya whe ootoo' oots'u ha yútsus 'et hukwa. 'Et ndi Yak'usda ye húnilch'oh-i 'unt'oh.

20 'Et keyoh whuti whan 'az, 'et njan ts'ekoo too' 'ul'en-un whuz'ai, 'et mai hik'u núdilh 'ink'ez 'uskai' oots'u ha yíjul. Yeztli ooze yuzdla-i 'et 'uskai' ta'dikhulh suli'. 'I 200 miles at'en, 'et 'uw'hulyiz.

Lhtak'ant'i oosa' nanizts'un-i, 'i Yak'usda ye húnilch'oh-i be dizbun

15 1 'Et doo cha yat'ah 'udun whe hóodat'en-un whutis'en.

Hooncha 'ink'ez huwa 'ít'en-un. Lhtak'ant'i lizasne, 'enne ndi lhtak'ant'i 'udek'ez hiye dzoh nuzut-i be óonujut-i nahúyule. 'I be yak'usda ye húnilch'e-i lhaóodutanelh.

2 'Et doo cha, yatoo whucho dizghel 'ants'i khe le' 'unt'oh, kwun ootoh hoonli, 'i doút'en-i tis'en. Mbene la ndi khuna-iti ntsi'-i, ook'e yíltsi-i, 'ink'ez be hóodat'en, 'ink'ez ndi be 'óolto-i boozi' ch'a' nilhdene, ndi bunghun whucho dizghel k'ut nódilhya. Nela be ts'ujun-i Yak'usda ooch'e' unli-i, 'i nahúyule.

3 Moses 'en Yak'usda be 'ulhna-un, 'ink'ez 'usbaiyaz bulh buyun 'i be hújun. Ndi shun njan ndutni,

“NeMoodihti Yak'usda 'on nus ulhtus-un inli.

Nye' 'ut'en ncha 'ink'ez oogha 'ít'en.

Yak'usda ooch'e'ne bulerwe inli.

Nye' 'ut'en k'oh ts'ih'un 'ink'ez 'alha 'uhoont'oh.

4 O neMoodihti mbe nye lhúntilhjut
 'ink'ez nyoozi' lhedutálhti?
 'alha' 'i be nyunch'oh za lubeshi ooghu hooloh-un inli.
 'Udun keyoh whut'enne ts'iyawh whusahátidulh
 'ink'ez mbut nts'un teni' huntilh dzun.
 Dune ba nahinyeh-un 'awet hooltsai 'et huwa.”

5 'Et hukw'elh'az whunus'en 'awet yak'uz ts'e Yak'usda oolugliz
 whucho whut'ah, Yak'usda ooghuni chunkelh be dizdla-i ook'ut
 nimbali whucho 'us'ai, 'et dáha' dankez.

6 'Ink'ez ndunne lhtak'ant'i lizasne lhtak'ant'i dune ye dzoh nudeh-i
 huyilelh whe lugliz whucho tehúnindil. Naih dizti-i lhyul 'ink'ez
 be hóodat'en be húdilh'is. 'Ink'ez but's'i toh 'on do se gold unli-i be
 tsuhudilh'oo.

7 'Et nyoonne dunghi khuna-i 'usjiz-i, butoh 'ilho lhtak'ant'i oosa'
 nanizts'un-i gold unli-i, Yak'usda 'ilhiz 'ink'ez 'ilhiz wheni khuna-un,
 ye húnilch'oh-i be dizbun, 'i lizas lhtak'ant'ine butainínla.

8 'Ink'ez Yak'usda oots'u ha yánduz-i 'ink'ez yé ulhtus-i oolot 'i be
 lugliz whucho whudizbun. Lhtak'ant'i dune ye dzoh nudeh-i lhtak'ant'i
 lizasne nahúyule-i, lhaóodutatneh whutso lugliz whucho dune daóoya'
 ait'oh.

16 ¹ 'Et whudasts'o nyooz
 de lugliz whucho
 ts'e 'uwhutni, tube' whutni
 'ink'ez lhtak'ant'i lizasne
 bubulh yatilhduk whe njan
 ndutni, “'ahdulh 'ink'ez ndi
 oosa' nanizts'un-i Yak'usda ye
 húnilch'oh-i be dizbun-i ndi yun
 ook'ut nadulhkuk!”

(16:1)

'Udechoo oosa' nanizts'un-i

2 'Inka 'udechoo lizas ndi oosa' nanizts'un-i yun k'ut naidílhkat.
 Mbene dune ndi khuna-iti ntsi-i bé hoodat'en-i 'ut'ine, 'ink'ez ook'e
 yíltsi-i ts'u teni' nilhdzunne, 'enne ndai la yun k'ut naidílhkat, 'i be
 ntsi-i 'ink'ez ooba' whuninzun-i be ndunne dune buka whehúnilhjut.

Bulh nanki oosa' nanizts'un-i

3 'Et bulh nane lizas dude oosa' yatoo k'ut naidílhkat. 'Ink'ez ndi
 yatoo 'ants'i dune dazsai-un buzkai' doút'en suli'. 'Ink'ez ndi la toot
 khuna-i ts'iyawh yaidla.

Bulh ta-i oosa' nanizts'un-i

4 'Et bulh tane lizas dude oosa' 'ukoh ts'iyawh 'ink'ez yun ts'u ha nusuli-un cha, 'ohwhi k'ut naidílhkat. 'Ink'ez too ts'iyawh 'uskai' sulí'.

5 'En lizas za njan nduti whe dusts'o,

“O neMoodihti ts'ih'un 'int'oh.

Nyun 'int'oh 'ink'ez nyun 'ant'e'

'ink'ez lubeshi ooghu hooloh-un inli.

Whuz un'a huba nahizínya 'et huwa.

6 Ndunne Yak'usda ooch'e'ne

'ink'ez mbe nus hoo'enne buba ha nghan.

'Et huwa khuna-iti ntsi'-i unidulhne,

'enne 'uskai hootnai' ha buba' yínla.

Njan 'et whuch'a honílhde 'et huwa.”

7 'Ink'ez loodel ts'e 'uyoon yatílhduk whudusts'o whe ndutni,

“Yak'usda neMoodihti,

ts'iyán whanus 'ultus-un inli.

'Alha 'uhoont'oh! Nyun ts'ih'un un'a

'ink'ez 'alha' hukw'un'a dune ba nahinyeh.”

Bulh dunghi oosa' nanizts'un-i

8 'Et bulh dine lizas dude oosa' dzenis ooza' k'ut naidílhkat.

'Ink'ez dune kwun be buka nóduílkh'un ha ooghá whunt'ai.

9 'Ink'ez kwun tube núlwas-i be buka nódzik'an. 'Ink'ez Yak'usda boozí' hidulhyoh yalhdúk. 'En ye úlhtus-i be ndowhi dune ye dzoh nudeh-i hoonli 'et huwa. 'Ink'ez 'aw lht'analhónídulh 'ink'ez 'aw lhuhidílhthi'.

Bulh kwulai' oosa' nanizts'un-i

10 'Et bulh kwulane lizas dude oosa' khuna-iti ntsi'-i ookw'uts'uzda cho dizti'-i yuk'usda-i k'ut naidílhkat. 'Ink'ez ookeyoh lerwe unli-un ndulcho whe tsahólhgus whuzdli'. 'I gha tube hukw'e húnduda k'et dutsoola hiduna'alh.

11 'Ink'ez Yak'usda yak'uz usda-un, 'en hidulhyoh yalhdúk. Stabe buka whunduda 'i be bubulh 'últs'ulh 'et huwa. 'Ink'ez dahút'en-un 'aw whuch'a nalhehídulh.

Bulh lkh'uta-i oosa' nanizts'un-i

12 'Et bulh lkh'utane lizas dude oosa' 'ukoh whuti-un Euphrates huwhútni-un, 'i k'ut tayálhkat. 'Ink'ez too hooloh sulí'. 'Et whe

nyoonne lerwene ndaz de ha tídulhne, 'oh whéya lhuhutidulh 'et wheni 'et buba 'uhóonla.

13 'Ink'ez t'l'ughus cho khuna-i k'un'a núlget-i, 'ink'ez khuna-iti ntsi'-i, 'ink'ez whuts'it whe nus hóo'en-un tane hult'oh nudúdeh-i ntsi'-i, dulkw'ah doút'en-i, buzá ha yandil 'et whutís'en.

14 Ndowhi netsudule oonudúdeh-i 'unt'oh, whe huwa 'ít'en tune' 'ut'en. Yun k'ut ndulcho whe whulerwene 'ilhubootálelh. Yak'usda whanus 'ultus-un oodzin, 'et dzin, 'en bulh lhútigan 'et wheni lhadútneh.

15 “Soo zúlhts'ai, 'undunut'ih-un k'un'a whuz de níz'ilh. Mbene 'ahoolhyiz khudline 'ink'ez dunaih lhadilhdzunne, 'enne 'et nduhút'en de, 'aw 'ust'et nohooya' ait'oh 'ink'ez bube 'ust'et óot'en ait'oh, 'enne 'uk'enus hoonzoo-un bugha whútalts'ulh.”

16 'Et Hebrew bughuni k'un'a Armageddon huwhútni-un, 'et wheni netsudule oonudúdeh-i ndi yun k'ut whulerwene 'ilhubohozdla.

Bulh lhtak'ant'i oosa' nanizts'un-i

17 'Et bulh lhtak'ant'itne lizas dude oosa' ndo tazai k'uz naidílhkat. 'Ink'ez ndo yak'uz whulugliz whucho kw'uts'uzda cho dizti'-i 'us'ai ts'e, whuz 'uwuhltus 'uwhútni, “'Awet lhaóoduja!”

18 'Ink'ez tawhúditni, ditni 'ink'ez ditni cha oolhges, 'ink'ez hooncha whe yun núkhisna. Ndi yun k'ut dune whúzdlí' 'et whuts'un 'aw ndulcho-i be whuz un'a yun nulhúkhusnai.

19 'Ink'ez ndi keyoh whuti tawh lhk'e honkat. 'Ink'ez 'udun keyoh whut'enne bukeyoh whuti, 'oh cha nawhúnankat. 'Ink'ez nyoo keyoh whuti Babylon, 'et cha Yak'usda whunalni, 'ink'ez Yak'usda ye húnilch'oh-i, ts'ekoo too' k'un'a ulhtus-i, 'i yugha ítalhdzoh 'inka.

20 'Et 'ink'ez noo ts'iyawh cha hooloh suli', 'ink'ez dzulh cha hooloh suli'.

21 'Ink'ez ndus de yak'uz ts'e 'indloo tsan nincha-i cho, 'i dune k'ut naílhtan. 'Ilho 'indloo tsan 100 lbs 'et 'uldaz. Ndi 'indloo tsan be óonujut k'et 'i gha dune Yak'usda hiyulh huyih.

Ts'eke 'ul'en-un khuna-iti ntsi'-i soo dulk'un-i, 'i k'usda

17 ¹ 'Awet ndunne lhtak'ant'i lizasne lhtak'ant'i oosa' nanizts'un-i nulene, bubulh 'ilhoghun sghu ninya 'ink'ez 'usulhni, “'Anih ndun 'uk'enus 'ul'en-un, lhat-un too kusda-un, ooba nahisda-un whúnyuntistun.

² Ndi yun k'ut whulerwene bubulh nín'ta' 'ut'ih. 'Ink'ez ndi ye nín'ta' 'ut'ih-i 'ants'i ts'ekoo too' k'un'a, 'i be ndi yun k'ut whut'enne bube inílhnaí' le' 'uja.”

³ 'Et Ndoni be dune lhuhoót'ih ts'e soolhti. 'Et njan whunus'en, ts'eke khuna-iti ntsi'-i soo dulk'un-i, 'i k'usda. Yak'usda hiyulh huyih khuni, 'i khuna-i ntsi'-i ooyust'e ndulcho whe ook'eyuguz. Lhtak'ant'i ootsi unli 'ink'ez whunizyai oode únli.

⁴ Dulk'un-i 'ankw'us dulhk'us-i 'ink'ez soo dulk'un-i, 'i ndun ts'eke ye usda. 'Ink'ez gold 'ink'ez tseyaz dunizti'-i, 'ink'ez kw'usul dunizti'-i cha, 'ohwhi be núdilhsti'. Lubot gold unli-i, 'i nuyúka. Ndai ndi yun k'ut whut'enne tank'us whudutsun te bubulh ne'húst'en-un 'ink'ez bube 'ut'en ooba' whuninzun-i, 'i be ndi lubot dizbun.

⁵ Ooninta 'et oozi' 'uk'usguz, 'ink'ez ndiz un'a njan ndutni,

Whe' hoont'oh hooyoh Babylon uncha-un, 'ul'enne buloo 'ink'ez ndi yun k'ut 'uk'enus hoontsi'-un cha whuloo, ni.

⁶ 'Et ndun ts'eke tís'en. Sizi ba yaidlane 'ink'ez Yak'usda ooch'e'ne bubuzkai' 'i be tanínsnai', 'us'en whe sba hooncha k'et 'aw sba 'alha' lhe'hóot'oh.

Ts'eke 'ul'en-un 'ink'ez khuna-iti ntsi'-i daja ni whe 'utni-un

⁷ 'Et lizas 'usúlhni, “Di ha mba hooncha? Ndun ts'eke, 'ink'ez ndi khuna-iti ntsi'-i lhtak'ant'i ootsi unli 'ink'ez whunizyai oode únli k'usda, 'et ooghun whe' hoont'oh hooyoh-un, 'et nyudutásnelh.

⁸ Ndi khuna-iti ntsi'-i nalh'en-i, 'i 'ant'e' inle' 'ink'ez 'andit hooloh, 'ink'ez tsa k'et whucho whut'ah hooloh-un whuz de ha títlgwulh 'ink'ez nts'e la musai tileh ts'un tilgwulh. 'Ink'ez ndi yun 'udechoo 'ulya whuts'un, ndunne ndi yun k'ut whut'enne, ndi 'ilhiz ts'ukhuna-i be 'udust'us k'ut, 'i k'ut 'aw buboozi' 'uk'u lhíguzne, ndi khuna-iti ntsi'-i 'ant'e' inle', 'ink'ez 'andit hooloh, 'et hoontsi' hoonli 'unt'oh, 'enne huyan'en de buba hootácha.

⁹ Mbe beni whúnih-un njan huwu nuni noozut. Ndi lhtak'ant'i 'utsi, 'i lhtak'ant'i shusyaz 'unt'oh. 'I k'ut ts'eke usda.

¹⁰ 'Ink'ez lhtak'ant'ine lerwene hoonli. Kwulane, 'enne huhooloh suli'. 'Ilhoghun 'en 'awhuz lerwe unli 'ink'ez 'ilhoghun 'awhuz whusalhúsyai. Whusainya de, 'atsulyaz za lerwe tileh.

¹¹ 'Ink'ez ndi khuna-iti ntsi'-i 'ant'e' inle' 'ink'ez 'aw 'andit hooloh, 'en lhk'udunghi-un unli. 'Et hoontsi' ndunne lhtak'ant'ine, 'en bubulh 'ilhoghun 'unt'oh 'ink'ez ndet la musai tileh ts'u tilgwulh.

¹² Ndi whunizyai 'ude in'én-i, 'i whunizyai lerwe, 'awhuz lerwe hutileh-un but'l'a lhúwhuskatne 'uhint'oh. 'Et hoontsi' 'ilho sadzi ha' hunit'o 'uwuhldzoh-un, 'et ndi khuna-iti ntsi'-i 'en bulh k'une' hutit'en-un bugha óotalts'ulh.

¹³ 'Enne ts'iyawh lhgha za' nuni hunudeh. Hiye ulhtus-i 'ink'ez hiye k'une' 'ut'en-i, ndi khuna-iti ntsi'-i 'et higha óotalelh.

14 Nduhne 'usbaiyaz bulh lhotigan. 'Ink'ez 'usbaiyaz buch'a' tilhdoh!
 'En 'unt'oh moodihne buMoodihti unli 'ink'ez lerwene bulerwe cha
 unli 'et huwa. Nduhne yulh 'únt'ohne, 'enne 'utahálya 'ink'ez ooghu
 nusjáne, 'enne 'aw Sizi hilalhditnelne hinli.”

15 'Et lizas 'usúlhni, “Nyo lhat-un too k'ut 'ul'en-un yukusda-un
 whunalh'en-un, ndi too, 'i lhane dune, lhelhdoh didowhne, 'ink'ez
 lhelhts'un un'a yalhdukne hoonli whuz un'a ndi too 'enne 'uhint'oh.
 16 Ndi khuna-iti ntsi'-i oode whunizyai in'en-i, nyoon 'ul'en-un hits'u
 dutitni. Ndai la yut'i, 'i ts'iyawh higha ha hitalyelh 'ink'ez 'ust'et gaih
 tileh. Hiyust'e hiti'ulh 'ink'ez kwun be hidutálhk'un.

17 Yak'usda nts'en'a daóotanelh-un hukwa' ninzun-un, 'et budzi yo
 danla soo lhk'un'a za nuni hunoozut ha. 'Ink'ez lerwene hiye k'une'
 'ut'en-i, ndi khuna-iti ntsi'-i hitl'a óotilelh, ndet la Yak'usda ooghuni
 lhawhúdutitneh 'et whuts'un.

18 'Ink'ez nyoon ts'eke in'en-un, 'en njan keyoh whuti unli whe
 'unt'oh. Ndi yun k'ut whulerwene bumoodih unli.”

Njan keyoh whuti Babylon 'awet musai whuzdli'

18 ¹ 'Et ndo ho hukw'elh'az 'uyoon lizas yak'uz ndus de út'o
 whe tís'en. Soo ulhtus whe k'úne' 'ut'en doút'en. Oots'u há
 nuyuzduz-i ndi yun k'ut be hóot'en.

² 'Ink'ez soo dultul whe njan ndutni,

“Njan keyoh whuti Babylon 'awet musai whuzdli',
 musai whuzdli'.

'Ink'ez ntsi'-i nududeh-i lhai bukeyoh whúzdli'.

Nududeh-i dutsun-i ts'iyawh dilhts'i-un whuzdli'.

Ndai dut'ai dutsun 'ink'ez oots'o dutni-i,
 cha 'et dilhts'i.

³ Soo nint'i whe 'uyoon dune bulh ninta' 'ut'ih,
 ts'ekoo too' k'un'a 'udun yun k'ut whut'enne,
 'et whuz un'a za bubu yulhnai.

Ndi yun k'ut whulerwene cha huyulh ninta' 'ut'ih inle'.

'Ink'ez ndi yun k'ut 'e'óoketne,
 nyoon ts'eke whe hoonzoo 'unt'oh-un 'ink'ez whélhtus-un,
 'et huwa hoonzoo 'uhuja.”

⁴ 'Et doo cha ndus de yak'uz ts'e 'uwhutni whudásts'o whe njan
 duwhútni,

“Sdune'ne oots'u ha náhdilh doo ka si 'en bulh lubeshi oolh'en.

'Ink'ez doo ka si ndi dune ye dzoh nudeh-i,

'i nohghá dolts'it.

- 5 Oolubeshi ndo yat'ah ts'e 'udiltai suli' 'et huwa.
 'Ink'ez yé tank'us 'unt'oh-i ts'iyawh Yak'usda yunalni.
- 6 Danóhinla-un whuz un'a za ooba 'uk'elha hoolhtsilh.
 'Ink'ez be 'ut'en nawh 'ultsuk ooba 'uk'elha hoolhtsilh.
 Ndi lubot mbez nohba lhtainíldzo-i,
 'i nawh 'et 'ultsuk 'i ooba lhtanaoolhdzeh.
- 7 Duba nacha 'ink'ez whudíztí' hukw'un'a za yinka usda,
 whuz un'a dzoh nuzut 'ink'ez ts'odi unli-un oogha óonah'aih.
 Dudzi yo whe njan ndutni,
 'Lerwe ts'eke k'un'a susda.
 'Aw tsándilh lhúsdloh,
 'ink'ez ts'odi cha lhuzis'en.'
- 8 'Et huwa dune ye dzoh nudeh-i,
 'ilhoh dzin za 'et ndi ts'iyawh oogha whútalts'ulh.
 Bé dats'utsah-i, ts'odi,
 'ink'ez dai cha.
 'Ink'ez kwun be soo ts'iyawh dutak'un.
 NeMoodihti Yak'usda yuba nahuyeh-un,
 'en ulhtus 'et huwa."

Ndun Babylon musai whuzdli'-un hukw'e hunudleh

9 "Ndi yun k'ut whulerwene yulh ninta' 'ut'ihne, 'enne soo hiyulh
 hoonzoo 'ant'e'ne ndi dizk'un whe oolut hinilh'en de, hik'e titso 'ink'ez
 hik'e ni untileh.

10 Ye dzoh nadinzut-i hinilh'en 'ink'ez hiye nuljut 'inka yoo 'un cho
 nódilhya 'ink'ez 'uhutni,

'Keyoh whuti Babylon 'uk'enus hoontsi'-un huwá whults'ut,
 'uk'enus hoontsi'-un huwá whults'ut.

Nyo hoolhtus-un keyoh whuti-un,
 'ilhoh sadzi huk'o hunist'o-un, 'et mba nahisda-un,
 whusahóolts'ut.'

11 'Ink'ez ndi yun k'ut 'e'óoketne hik'e titso 'ink'ez 'enne cha hik'e
 ntidleh. Ndaí hiye ooket-i, 'aw dune lhuhuyoosket suli' 'et huwa.

12 Gold, 'ink'ez silver, 'ink'ez tse dunizti'-i, 'ink'ez kw'usul duníztí'-i,
 naih díztí'-i, naih dulk'un 'ankw'us dulhk'us, luswe soo dulk'un-i,
 khuna-i ncha-i oode, ivory huyúlhni, hoonliyaz hiyilh'i-i ts'iyai dizti'-i,
 duchun, dulk'un t'eh, iron, tse marble huyulhni, ts'iyai dizti'-i,

13 'ink'ez bulh buta'whut'en-i cinnamon huyulhni, 'ink'ez sooltsun-i
 dizk'un-i, khe sooltsun-i, yoo Frankencense huyulhni, ts'ekoo too',
 'ink'ez khe olive huyulhni, lhes 'ink'ez lhes ha núyeh-i, 'ink'ez musdoos

'ink'ez 'usbai, yeztli 'ink'ez nuyúlhgoo-i tubulh, dune yust'e 'ink'ez buzul cha, ts'iyawh be 'óoket.”

14 'Et 'uhutni, “'Ink'ez mai unzoo-i za kúndunut'a, ndi la tube hika' ninzun-i, 'i cha ts'iyawh nch'a hooloh suli'. Ndai la dizti'-i 'ink'ez soo' ot'en-i, 'ohwhi ts'iyawh nch'a hooloh suli', 'aw naóonlelh ait'oh.”

15 Mbene ndowhi be óoketne, 'enne nyoon ts'eke hoonzoo 'unt'oh ubulhtsine, nyoon ts'eke ye dzoh nuzut-i, 'i hiyé nuljut 'inka yoo 'un cho highu núdilhya 'ink'ez tube cho hutso, 'ink'ez hukw'e ni nahunudleh.

16 'Ink'ez cha 'uhutni,

“'Uya! 'Uya!

Nyo keyoh whut'i naih dulk'un-i 'ankw'us dulhk'us,

'ink'ez dulk'un-i be húdilh'ts'i,

gold, tseyaz dunízti'-i,

'ink'ez kw'usul dunizti'-i be nódilh'tsi'.

17 'Ilhoh sadzi ha' hunit'o-un ndi whe' hoonzoo' hoont'oh-i cho, gak whuzdli'.”

'Ink'ez mbene ts'i cho be nukene, 'ink'ez bumoodihne cha, mbene la whuz un'a 'e' hooket 'ink'ez 'oohooketne, 'enne ts'iyawh yoo 'un cho nuhúdilh'ya.

18 'Ink'ez nyoo dizk'un oolut, 'et hinalh'en whe tube cho njan duhútni, “'Aw ndóohoont'oh-un keyoh whuti 'aw 'udun whuz un'a keyoh whuti hooloh!”

19 'Ink'ez lhez dutsi k'e húyidzeh 'ink'ez 'ahúldzul whe hutso 'ink'ez 'uhutni,

“'Uk'enus hoontsi'-un ooghá whul'ts'ut!

'Uk'enus hoontsi' ooghá whul'ts'ut!

Nyo keyoh whuti ts'i yatoo k'ut núkat-i ts'iyawh hoonzoo' hint'oh 'ubulhtsi.

'Ilho sadzi ha' hunit'o-un 'et gak whuzdli'.”

20 “'Nohni yak'uz whut'enne 'ink'ez nohni Yak'usda ooch'e'ne, whel'a'ne cha,

'ink'ez nus hoo'enne cha ndun ts'eke 'ul'en-un bulh dahooja,

'et huwa soo cho whunúlhni!

Nts'en'a nohba nahizya whuz un'a Yak'usda nohba yuk'elha whulhtsi 'et huwa.”

Keyoh whuti Babylon 'awet 'ilhiz 'etsul 'uhóoja

21 'Et lizas ulhtus-un tse cho ook'ut lhes dunutsut-i ndoút'en-i, 'i yílchhoot 'ink'ez yatoo k'ut taínalh'uz. 'Ink'ez 'utni,

“Soo wheóonujut whe keyoh whuti Babylon whuz un'a Yak'usda
nawhúntiyus 'ink'ez 'aw 'on 'at dune nahó'alh ait'oh.

22 Nela be ts'ujun-i,

'ujune cha, duze whé huyejun-i
'ink'ez be ts'újih be hújihne,
'aw 'on 'at dune ubuhudóts'o ait'oh.

Mbene lhelhdowh didowh 'ulh'enne,
'enne cha 'ilhiz huhooloh tileh.

'Ink'ez tse k'ut lhes hundunutsut-un be duts'o-i 'et cha 'ilhiz 'etsul
'uwhudutánelh,

'aw 'on 'at dune whudóts'o ait'oh.

23 'Aw be hóot'en-i cha hootáloh.

'Aw nyo dune lhghu dilhts'i-un,
'et cha 'etsul 'uwhtanelh.

Mbene la mba 'e'óoketne ndi yun k'ut dune nchane 'uhant'e'.

Duyun-un k'un'a ndi yun k'ut dune lhelhdowh didowhne nyun
nabunan'a 'et huwa.

24 'Ink'ez nus hoo'enne 'ink'ez Yak'usda ooch'e'ne bubuzkai',

'ink'ez ndi yun k'ut dune ubanghanne,
'enne cha ts'iyawh bubuzkai' 'et 'unt'oh!”

ni, lizas ulhtus-un.

**Keyoh whuti Babylon gak whuzdli-un,
'et yak'uz dilhts'ine 'et huwun huwhunílhni**

19 ¹ 'Et njan hukw'elh'az whudusts'o ndo yak'uz ts'e tube lhane
'uwhtus whe njan duhútni,

“Yak'usda uzdólhti'!

Be uzdujih-i, 'ink'ez ye dizti'-i,

'ink'ez ye úncha-i,

'ink'ez ye úlhtus-i,

'ohwhi ts'iyawh neMoodihti Yak'usda ooba' yint'oh.

² Ye nahuyeh-i ts'iyawh 'alha' 'unt'oh

'ink'ez ts'ih'un 'unt'oh 'et huwa.

Ndun 'uk'enus 'ul'en-un hoontsi' tune' 'ut'en-un,

'et whe ndi yun k'ut dune ninta' bunílh'en,

'ink'ez Yak'usda be 'ulhnane bubuzkai' whulhtsi,

'et hukw'elha Yak'usda yuba nahizya.”

³ Doo cha za 'uhutni,

“Yak'usda uzdólhti'!

Nyoon ts'eke 'ilhiz 'ink'ez 'ilhiz wheni oolut ndo whedújoot!”

4 'Et ndunne nat whunizyat 'on 'at dine 'utso whudilhduzhne, 'ink'ez nyowhi dunghi 'usjiz-i nacháhunildil 'ink'ez Yak'usda dukw'uts'uzda cho dizti'-i, 'i yuk'usda whe, hibut dugwutsi be nachahunildil 'ink'ez hits'un teni' hunalhdzin whe nduhútni,

“'Et ndo honeh!

Yak'usda nts'idílhiti!”

5 'Et kw'uts'uzda cho dizti' ts'e njan nduwhútni,

“Nohni ts'iyawh Yak'usda be 'ulhnane

'ink'ez hiye nuljutne cha,

ntsoolne 'ink'ez nchane cha,

neYak'usda dúlhiti!”

6 'Et whudusts'o 'ants'i dune lhane 'ilhoh yahatilhduk le' hutni.

'Ants'i natájilh k'un'a 'uwhutni. 'Ink'ez tube cho ditni dutni lé'whutni, whe njan duhútni,

“Yak'usda uzdólhti!”

NeMoodihti Yak'usda 'uk'enus ulhtus-un,

'en ts'iyantsuk k'une' whul'en 'et huwa.

7 Ts'ohót'e' 'ink'ez ts'onólhni 'ink'ez uzdólhti”.

'Usbaiyaz 'at tit'elh-un huba whusahónzut

'ink'ez oo'at yutáleh-un 'awet dich'oh lhadúja.

8 Nyoo naih dizti'-i,

lhdítsun 'ink'ez be hóodat'en,

'i ye tídalh ha ooghá whults'ut.”

Nyoo naih dizti'-i, 'i Yak'usda ooch'e'ne bube 'ut'en ts'ih'un 'unt'oh-i, 'i 'unt'oh.

9 'Et ndun yalhduk-un, 'en 'usúlhni, “Njan 'uk'e hoonges, 'usbaiyaz 'at tit'elh-un na'hutit'ulh-un, mbene ooghu nusjane, 'enne 'uk'enus hoonzoo-un bugha whútalts'ulh.” 'Ink'ez 'usulhni, “Ndi 'i soo ts'ih'un Yak'usda ooghuni 'utni.”

10 'Ink'ez oobut nachánisno oots'un teni' untisdzilh ha. 'Et 'usúlhni, “'Et ndint'en iloh! Nyulh 'ulhna-un usdli. 'Ink'ez nyulhutsinke, 'ink'ez Sizi ooghuni ghu yalhdukne, 'enne bubulh 'ulhna-un usdli whe 'ust'oh. Yak'usda 'en za oots'un téni' nilhdzun!” súlhni. “Ndi khuni Sizi be ghú yaduk-i, 'i mba nus hón'en whe' hoont'oh.”

Gri yeztli 'ulhyul-i 'et k'usda

11 'Et yak'uz dáha' dankez 'et whutis'en, 'ink'ez yeztli 'ulhyul-i tís'en. Yukusda-un, 'en oot'a níuznintan-un 'ink'ez ts'ih'un 'unt'oh-un huyúlhni. 'Ink'ez soo ts'ih'un un'a dune ba lhugan 'ink'ez whuz un'a za buba nahuyeh.

12 Oona 'ants'i kwun k'un'a tizdi doút'en. Ootsi k'ut lerwe butsi k'e yúzdla doút'en, 'i lhai ootsi k'usdla. Boozi' ook'eyusguz, 'aw dune t'einúszun, didutch'oh za t'einínzun.

13 Nayits'uz-i 'uskai' be túnalhchooz, 'i be dune unli. 'Ink'ez boozi', 'i Yak'usda Ooghuni ts'utni.

14 'Ink'ez yak'uz lhuganne, naih dizti'-i 'ulhyul 'ink'ez lhdítsun-i be húdilh'ts'i. Yeztli 'ulhyul-i k'ut dilh'ts'i whe huyunidulh.

15 'Et saluzti, khundiyyin-i oozá ha yiki. Ndi 'i be 'udun yun k'ut whut'enne ye but ts'e' tilht'oh ha. Dich'oh lhuztih tuz be k'une' butil'en. 'Ink'ez Yak'usda 'uk'enus ulhtus-un, 'en ye huske-i 'ink'ez ye húnilch'oh-i, 'et ts'ekoo too' 'ul'en-un whuz'ai k'un'a-i, 'i dich'oh 'i yuk'unutíyalh.

16 Nayits'uz-i 'ink'ez oowuz k'ut 'et oozi' 'uk'usguz whe ndutni, Lerwene buLerwe 'ink'ez moodihne buMoodihti, ni.

Khuna-iti ntsi'-i ooluganne tubulh buch'a' ninde

17 'Et doo cha lizas sa niz usyin whe tís'en. 'Ink'ez soo dultul whe ndai la dut'ai ndo núdilh-i, 'i 'uyulhni, "Ndiz 'ilhoozáhdilh Yak'usda ncha-un, ndi tih'ulh-i nohba lhaídínla.

18 'Et lerwene buzi, lhuganne bumoodihne buzi cha, dune nchane buzi cha, yeztli 'ink'ez yuk'udilh'ts'ine, 'ink'ez ts'iyanne zi cha 'ulhnane 'ink'ez oola whuditnine, ntsoolne 'ink'ez nchane cha, buzi ts'iyawh tih'ulh."

19 'Et khuna-iti ntsi'-i tis'en, 'ink'ez ndi yun k'ut whulerwene lhuganne tubulh 'ilhuhozdil 'ink'ez yeztli kusda-un 'ink'ez yuba lhuganne, 'enne buch'az nehúdíndil bubulh lhahutigán ha.

20 'Et ndi khuna-iti ntsi'-i huyílhchoot. 'Ink'ez whuts'it whe nus hoo'en-un, 'en cha huyílhchoot. 'En 'unt'oh khuna-iti ntsi'-i nalh huwa 'ít'en te ne'úst'en. 'I be mbene khuna-iti ntsi'-i oonutsi be bube hóodat'enne 'ink'ez mbene ook'eyíltsi ts'un teni' nalhdzinne, 'enne ts'iyawh nabunan'a. 'Et ndunne nahúlt'oh hukhuna whe kwun sulphur be dízk'un-i bunghun dúwhulcho-un, 'et tsúbodano.

21 'Et 'onghunne khuna-iti ntsi'-i ba lhuganne, 'enne nyoon yeztli kusda-un, saluzti oozá ha yiki, ndi saluzti 'i be ts'iyawh 'ubanghan. 'Ink'ez dut'ai ts'iyawh dune zi húnisdai.

Satan 1,000 yus k'ut 'et 'ulhghel

20 1 'Et yak'uz ndus de ts'e lizas ut'oh whe tís'en. Lhuztih t'l'oolh cho 'ink'ez nyo tsa k'et whucho whutl'ah hooloh-un whulugli bulh yilelh.

² 'Et nyoo tl'ughus cho khuna-i k'un'a nulget-i, 'uda' whútl'ughus, 'en netsudule huyúlhni 'ink'ez Satan cha huyúlhni. 'En yílhchoot 'ink'ez 1,000 yus k'ut wheni yulhghel.

³ Tsa k'et whucho whutl'ah hooloh-un, 'et 'ayano 'ink'ez yuch'az dána' din'ai 'ink'ez whudána'dilhdze. 'Et whuz un'a 1,000 yus k'ut lhaóodutaneh 'et whuts'un, ndi yun k'ut ndulcho whe lhelhdoh didohne dune 'aw 'on 'un nabunoo'ah ait'oh 'inka. 'Et hoontsi 'et hukw'elh'az de 'atsulyaz hila nadootnih huba' hoont'oh.

Gri ooch'e'ne, 'enne 1,000 yus k'ut huyulh lerwe hanle'

⁴ 'Et kw'uts'uzda cho dizti'-i lhai tís'en. 'Ink'ez yuk'udilhst'ine, 'enne dune ba nahutiyeh-un, 'et bughá whunt'ai. 'Et ndunne Sizi ooghuni ghu yalhdukne, 'ink'ez Yak'usda ooghuni cha, 'et huwa 'enne 'oh da' butsi k'unónutselh. 'Ink'ez mbene nyoo khuna-iti ntsi'-i k'us ook'e yíltsi-i ts'un tenelhe'nílhdzilne, 'ink'ez mbene oonutsi be buninta k'us bula k'ut buk'ulhe'íguzne, 'enne ts'iyawh buzul nus'en. 'Enne nahukhítna' 'ink'ez 1,000 yus k'ut ndúwhulyiz whe Gri 'en bulh moodih hinli.

⁵ Njan 'et 'udechoo dunazdutáduh-un 'uhoont'oh. 'Et hoontsi 'onghohne yaidlane, 'enne 1,000 yus k'ut lhaóoduja de za dunahudutáduh.

⁶ Mbene la njan 'udechoo dune dunadutáduh-un bubulh 'uhooja de, 'enne 'uk'enus hoonzoo-un bugha whútalts'ulh, 'ink'ez lubeshi ooghu hootalohne hutileh. 'Ink'ez whulh nat dune yaitádlah-un, 'aw 'enne buba lhe'hóot'oh. 'Et k'us Yak'usda 'ink'ez Gri bulubret hutileh 'ink'ez 1,000 yus k'ut huyulh moodih hutileh.

Netsudule ndi kwun,

sulphur be dizk'un-un bunghun dúwhulcho-un, 'et ts'u hídano

⁷ 'Et 1,000 yus k'ut lhawhúduja de, Satan tsa k'et usda-un hila nadutitnih.

⁸ 'Ink'ez 'udun yun k'ut whut'enne ndi yun k'ut ndulcho whe dilhst'ine, 'enne nabunt'ah. Gog 'ink'ez Magog whut'enne, 'enne lhotigan ha, Satan 'ilhubootáleh. 'Enne yatoo ba sai 'et 'uhuniltuk.

⁹ 'Et yun k'ut ndulcho whe whudune'ne whusahátidulh 'ink'ez njan keyoh whuti 'et Yak'usda ooch'e'ne huwhut'i-un, 'et 'uhoont'oh keyoh whuti Yak'usda hukw'e ntsi'-un, Jerusalem huwhutni 'et whunat 'et 'ilhuhootáduh. 'Ink'ez ndo yak'uz Yak'usda usda-un whuz de kwun ha tíkulh. 'I be ntsi'ne ts'iyawh gak hutileh.

¹⁰ 'Et ndi kwun, sulphur be dizk'un-un bunghun ndúwhulcho-un, 'et khuna-iti ntsi'-i 'ink'ez whuts'it-i be nus hoo'en-un 'et huzke,

'et netsudule, dune nana'ah-un, 'en cha 'et tsu hídano. 'Et dzenis 'ink'ez 'ulhdzis ibulh 'ilhiz 'ink'ez 'ilhiz wheni dzoh nuhutideh.

Kw'uts'uzda cho 'ulhyul-i,

Yak'usda 'i k'ut usda whe yuk'unulhe'it'elne buba nahutiye

11 'Et 'awet 'ulhyul-i kw'uts'uzda ncha-i cho diziti-i, 'ink'ez mbe yukusda-un tís'en. Ndi yun k'ut 'ink'ez yat'ah cha Yak'usda usda-un, 'et ooch'a whúzkat, 'i 'ink'ez ts'iyawh gak whuzdli'.

12 'Ink'ez yaidlane ntsoolne, nchane cha Yak'usda but nuhúdilhya hubutís'en. 'Ink'ez 'udustl'us lhai ook'u ne'úsuguz-i, 'i lhk'e nankat. 'Ink'ez 'uyoo 'udustl'us ook'u ne'úsuguz-i, 'i ts'ukhuna whe' 'udustl'us, 'i cha lhk'e nankat. 'Ink'ez yaidlane bube 'ut'en k'oh huwa ndi 'udustl'us lhai 'uk'u husguz-un, 'i gha buba nahisda.

13 'Et yatoo k'ut yaidlane, 'ink'ez be yats'adlah-i, 'i be yaidlane 'ink'ez Hades dilhts'ine cha, 'enne ts'iyawh whutl'ábahanla buba nahutideh ha. 'Ink'ez 'ilhoghun hinli whe bube 'ut'en gha buba nahisda.

14 'Et be yáts'adlah-i 'ink'ez Hades bulh njan sulphur be dizk'un-un bunghun ndúwhulcho-un tsú bodalhdil. Njan 'et whulh nat yats'itádlah-un 'uhoont'oh.

15 'Ink'ez mbene la ts'ukhuna-i 'udustl'us k'ut buboozi' 'uk'u lhíguzne, 'enne ts'iyawh ndi kwun bunghun dulcho-i 'et tsú buhudalhdil.

Ts'iyaitsuk 'andidi nasdli'

21 1 'Et 'awhundidi yat'ah 'ink'ez yun cha 'awhundidi-un, 'et whutís'en. 'Udechoo yat'ah yak'uz 'ink'ez 'udechoo yun 'et whehónkat 'et huwa. 'Ink'ez 'aw yatoo cha hooloh sulí'.

2 'Et si, John, njan keyoh whuti whulubeshi hooloh-un, 'andit-un Jerusalem huwhútni, 'et ndus de yak'uz ts'e Yak'usda ts'un ha hóolts'ut, 'et whutís'en. 'Ants'i ts'ekeyaz ki tit'elh-un ooki yutaleh-un ba soo naduja, 'et ndó hot'en.

3 'Et ndus de yak'uz ts'e tube cho 'uwhutni, njan nduwhútni, “Nilh'en 'et Yak'usda dune bubulh whutit'elh, 'ink'ez bubulh dune tileh, 'ink'ez hidune' tileh. 'Ink'ez Yak'usda dich'oh bubulh 'útit'elh 'ink'ez buYak'usda tileh.

4 'Ink'ez Yak'usda bunatsul too' buna k'et whunaitilhdoh. Yats'adlah-un cha 'etsul 'uwhutanelh. Ts'odi tsinli-un 'ink'ez ts'utso-un cha 'etsul 'uwhutanelh. 'Aw 'on 'un hukw'e ts'unduda-un cha hootáloh. Whuts'o da' 'uhoont'oh-un ts'iyawh gak whuzdli' 'et huwa.”

5 'Et kw'uts'uzda cho diziti-i kusda-un 'utni, “Soo zilhts'ai ts'iyaitsuk 'awhundidi 'uwhusdleh.” 'Ink'ez 'usúlhni, “Ndi khuni ts'ih'un 'unt'oh 'ink'ez oot'a niwhunintan whe 'unt'oh, 'et huwa 'uk'e'inges.”

6 'Ink'ez 'usulhni, “'Awet lhaóoduja! Si Alpha 'ink'ez Omega usdli. 'Udetso whe' whudit'en 'ink'ez lhawhúdulya-un usdli. Mbene ta'óosdane ha tájilh-un ts'ukhuna-un whutoo' 'ants'i bugha ítasdzoh. 7 Mbene la 'ut'en ntsi'i ch'a' 'alhdehne ts'iyaitsuk buba' yutát'elh. BuYak'usda tisdleh 'ink'ez suzkeh hutileh.

8 'Et hoontsi' mbene la whénuljutne, ooba 'alha' lhe'hóot'ohne, huba' whuninzun tune' 'ut'enne, neghanne cha, hoontsi' túne' 'ut'enne, duyunne, 'uk'eltsi ts'un tenadudline, 'ink'ez whuts'itne cha, 'enne ts'iyawh nyo bunghun dúwhulcho-un kwun sulphur be dizk'un-un, 'et 'uwhutit'elh. 'Et whúlh nat yats'itádlah-un 'uhoont'oh.”

Keyoh whuti Jerusalem 'awhundidi nawhusdli'

9 'Et nyoonne lhtak'ant'ine lizas, lhtak'ant'i oosa' nanizts'un-i hiye dzoh nutideh-i, lhtak'ant'i didowh-i, 'i be dizbun-i, 'en bube 'ilhoghun lizas sghu ninya 'ink'ez sulh yailhduk. Njan ndúsulhni, “'Anih ndun 'usbaiyaz oo'at tileh-un búnyuntistun.”

10 'Et Ndoni be dzulh yoo do hadit'ai-i whuz whe salhti. 'Ink'ez keyoh whuti Jerusalem 'aw whulubeshi hooloh-un, yak'uz ts'e Yak'usda ts'un ndus de hóolts'ulh, 'et whusúnilhtan.

11 Yak'usda oots'u ha yánduz-i, 'i bulh 'óohoont'oh. 'Ink'ez be hoot'en-i 'ants'i tseyaz dunizti'-i, jasper huyulhni, 'i 'uyoo tse oonohóot'en-i, crystal huyulhni, 'ohwhi bundúyot'en.

12 Sih dutai 'ink'ez duts'o 'ink'ez yoo do 'unt'oh. Whunizyai 'on 'at nanki 'et ndati. 'Ink'ez whunizyane 'on 'at nane lizas dati-un nuhúdilhya. 'Et whunizyai 'on 'at nane Israel oots'u haindene didowhne, 'enne buboozi' dati 'uk'usguz.

13 Tat-un dati-un nda' whudinla. Tat-un dati-un no whudinla. Tat-un dati-un nyan whudinla. 'Ink'ez tat-un dati-un noo' whudinla.

14 Nyo keyoh whuti sih whunasa'a-i, 'i whunizyai 'on 'at nanki tse lhelhdoh didowh-i ook'u whuz'ai. 'Ink'ez whunizyane 'on 'at nane 'usbaiyaz ba whel'a'ne buboozi' hukw'usguz.

15 Nyoon sulh yalhduk-un gold tl'ozilh 'ut'i, keyoh whuti whudati 'ink'ez whusih cha whunduná'ootalhdzih ha.

16 Keyoh whuti oosih ts'iyawh lhundúwhulcho. Dáwhulhyiz-un, 'et za 'uwhultel. 'Ink'ez keyoh whuti tl'ozilh be whunduna'oolhdzai. Dawhulhyiz-un, dahooltel-un, 'ink'ez dayóodo-un, ndoohoolcho whe whunduna'oolhdzai. 12,000 furlongs 'uwhulyiz.^a 12,000 furlongs 'uwhultel, 'ink'ez 12,000 furlongs ná'daldzah.

^a21:16 'I 1,500 miles 'uwhulyiz.

17 'Et sih doo cha whunduna'oolhdzai. 'I 144 cubits huyulhni.^b
Dune whunduna'oolhdzih, whuz un'a lizas whunduna'oolhdzai.

18 'Ink'ez sih jasper huyulhni-i, tse 'i be 'uhoolya. 'Ink'ez nyoo keyoh whuti soo dadint'az ookiúnt'en-i ndunt'oh-i, soo gold gaih za keyoh whuti be' hoolya-un 'uhoont'oh.

19 'Ink'ez keyoh sih whunasa'a-i, 'i oot'ah soo ts'iyaitsuk tseyaz dunizti'-i, 'i be nyoo keyoh whusih whunasa'a-i ook'u whuz'ai-i, 'i be ook'ut nodilhtsi'. 'Udechoo tse whutl'ah diz'ai-i, 'i jasper 'unt'oh. Bulh nanki tse, 'i sapphire huyulhni-i, 'i 'unt'oh. Bulh ta-i tse, 'i chalcedony huyúlhni. Bulh dunghi tse, 'i emerald 'unt'oh.

20 Bulh kwúlai' tse, 'i sardonyx huyúlhni. Bulh lhk'uta tse, 'i sardius huyúlhni. Bulh lhtak'ant'i tse, 'i chrysolite huyúlhni. Bulh lhk'udunghi tse, 'i beryl huyúlhni. Bulh 'ilho hooloh tse, 'i topaz huyulhni. Bulh whunizyat tse, 'i chrysoprase huyulhni. Bulh whunizyai 'on 'at 'ilho tse, 'i jacinth huyulhni. 'Ink'ez bulh whunizyai 'on 'at nanki tse, 'i amethyst huyúlhni.

21 'Ink'ez whunizyai 'on 'at nanki dati, 'i whunizyai 'on 'at nanki kw'usul dunízti'-i 'unt'oh, pearl huyulhni, 'et 'ilho kw'usul dunizti'-i cho, 'i 'ilho dati unli. 'Ink'ez ooti keyoh whuti nówhuz'a-un, soo dadint'az k'un'a ookiúnt'en-i, soo gold gaih za 'uhoont'oh.

**Keyoh Jerusalem 'awhundidi-i,
'i Yak'usda oots'u ha yánduz-i be hoot'en tileh**

22 'Et hoonts'i 'aw lugliz whucho lhuwhús'el. NeMoodihti Yak'usda 'uk'enus ulhtus-un, 'ink'ez 'usbaiyaz bulh nyo keyoh whulugliz hinli 'et huwa.

23 'Aw 'ulhdzis ooza' cha 'ink'ez dzenis ooza' cha 'aw nyo keyoh ooka lhe'whunízun Yak'usda oots'u ha yánduz-i, 'i be hoot'en. 'Ink'ez 'usbaiyaz 'en whuniz be hoot'en.

24 Mbene la 'udun yun k'ut whut'enne butoh hudijizne, 'enne hiniz nutidulh. 'Ink'ez ndi yun k'ut whulerwene hiyé dizti'-i 'ink'ez hiyé ncha-i, 'i dich'oh lerwene dahítalelh.

25 Dzin ndúwhulyiz whe whudati 'aw dádola' ait'oh 'aw 'ulhdzis lhotasdle 'et huwa.

26 Lhelhdowh didowhne hiyé dizti'-i 'ink'ez hiyé úncha-i, 'i dahítalelh.

27 'Et hoonts'i hoonliyaz dutsun-i 'et daóolts'it ait'oh. K'us mbe la huba' whuninzun tune' 'ut'enne, 'ink'ez whuts'itne cha, 'aw dahóodilh ait'oh. Mbene la 'usbaiyaz ts'ukhuna be 'udustl'us k'ut 'uk'usguzne, 'enne za buba' hoont'oh 'et huwa.

---

^b 21:17 'I 216 feet at'en.

'Ukoh bugha ts'úkhuna

22 ¹ 'Ink'ez 'ukoh soo too unzoo-i, oogha ts'ukhuna-i soo unzoo k'et teh ndulcho whe hoot'en, 'et whusúnilhtan. Yak'usda 'ink'ez 'usbaiyaz bukw'uts'uzda cho dízti'-i, 'i 'ukoh oots'u ha yánli.

² Ti soo whuniz 'oh whúya lhusúli. 'Ukoh lhch'az ts'e taba 'et duchun oogha ts'ukhuna-i nánudiz'a. 'I whunizyai 'on 'at nanki oomai' yinli. 'Ilho duchun 'i sanun totsuk oomai' whulhii. 'Ink'ez duchun oot'an 'i lhelhdun yun k'ut whut'enne huye naóojeh ha 'unt'oh.

³ 'Aw ndai Yak'usda yuk'e hanya-i, 'i hootáloh. 'Et k'us Yak'usda 'ink'ez 'usbaiyaz bukw'uts'uzda cho dizti'-i, 'et ti'alh. 'Ink'ez be 'ulhnane hinat né'tit'en 'ink'ez hiba ne'hutit'en whe hits'un teni' 'untilhdzun.

⁴ Hinin hiyuntilh'elh, 'ink'ez boozii' buninta hukw'u duta'alh.

⁵ 'Ink'ez 'ulhdzis cha hootáloh. 'Aw be hoot'en-i k'us sa be hoot'en-i cha hiyit 'utit'elh. NeMoodihti Yak'usda oots'u ha yánduz-i, 'i ooniz 'uwhutát'elh 'et huwa. 'Ink'ez 'ilhiz 'ink'ez 'ilhiz wheni huyulh dútati'.

'Awet neba nilhdukw sulii'

⁶ 'Ink'ez lizas 'usúlhni, “Ndi khuni oot'a níwhunintan 'ink'ez ts'ih'un 'unt'oh.” 'Ink'ez ndunne buMoodihti Yak'usda be nus hoo'enne, daóotanelh-un, 'awet nilhdukw sulii'. 'Inka, dude 'ulhnane but'oonoolhdzeh ha dulizas but's'ún whe yalh'a'.

⁷ “Soo zilhts'ai, nilhdukw whusatísyalh. Ndi 'udustl'us 'i k'ut khuni be nus hoot'en-i, mbene huyoontun de, tube 'uk'enus hoonzoo-un bugha whútalts'ulh.”

⁸ 'Ink'ez si, John, ndo ho hoos'en 'ink'ez whudásts'o whe lizas whusúnilhtan-un, 'et huwa 'en oobut nachánisno oots'un teni' untisdzil ha.

⁹ 'Et 'usúlhni, “'Et ndint'en iloh! Nyulh 'ulhna-un usdli whe 'ust'oh. 'Ink'ez nyulhutsinke nus hoo'enne, 'ink'ez mbene ndi 'udustl'us ooghuni óontunne, 'enne cha bubulh 'ulhna usdli whe 'ust'oh. Yak'usda, 'en za ts'un teni' nilhdzun!”

¹⁰ 'Ink'ez 'usulhni, “Ndi 'udustl'us nus hoo'en-i khuni oodána'dolhdzeh junih! 'Awet nilhdukw sulii' 'et huwa.

¹¹ Mbe ts'ih'un lhe'it'oh-un, whute 'et za ndót'e'. Mbe dutsun-un, whute 'et za ndót'e'. 'Ink'ez mbe ts'ih'un 'unt'oh-un, 'et za ndót'e'. Mbe Yak'usda ba 'udun nelya-un, 'et za ndót'e',” ni lizas.

**Sizi 'utni, “Ts'iyanne bube 'ut'en gha buba
'uk'elha yutiselh-i, 'i usdlelh”**

12 “Whunilh'en, nilhdukw whusanátisdalh 'ink'ez ts'iyanne bube 'ut'en gha whuz un'a buba 'uk'elha yutiselh-i, 'i nusdle.

13 Si 'ust'oh Alpha 'ink'ez Omega usdli. 'Udechoo whe' whudit'en-un 'ink'ez 'etsul 'uwhutánelh-un, 'en 'ust'oh. 'Udetso-un 'ink'ez 'udek'ez-un 'ust'oh.”

14 Mbene la yughuni k'une' 'ut'enne, 'enne 'uk'enus hoonzoo-un bugha whútalts'ulh. Ndi duchun oogha khútna-i, 'ink'ez njan keyoh whuti whudati-un dahútidulh-un, 'enne za bughá whunt'ai whe' hoont'oh.

15 'Et hoonts'i njan keyoh whuti yoo 'az ts'e, 'et lhike ndult'ohne, 'ink'ez duyunne, dune k'us ts'ekoo bulh nánta' 'ut'ihne, neghane cha, 'ink'ez 'uk'eltsi ts'un tenadudline cha, 'ink'ez mbene hoohóont'i' whe huwhuts'itne, 'enne ts'iyawh yoo 'az ts'e 'uhint'oh.

16 “Si Sizi slizas nohni Yak'usda ba 'ilhunaoodulhne, 'en nohts'ún whes'a'. Ndi khuni Yak'usda ba 'ilhunaoodulhne, 'enne 'ubudóhni' ha David oots'u ha yándene, 'enne bube diszut whe 'ust'oh. Bundada' sum tube be hóodat'en, 'i le 'ust'oh!” ni Sizi.

17 'Et Ndoni 'ink'ez Sizi ghu tidalh-un bulh, “'Anih!” hutni. 'Ink'ez mbe whudits'o-un, 'en cha, “'Anih!” hudooni'. Mbe la ta'óosda-un cha diz tóoya' 'ink'ez ndi be ts'úkhuna-i whutoo', ndet hukwa' ninzun totsuk, hiyootnai'.

Ts'iyanne bugha 'utni

18 Ndi 'udustl'us be nus hoot'en-i, be 'udustl'us dits'one, huwahli nohdúsní. Mbe dich'oh khuni 'uyoo cha yulanaidanla-un, ndi dune ye dzoh nuzut-i ndi 'udustl'us k'ut ooghun 'uk'u nusguz-i, 'i 'on 'un cha ye dzoh nuzut-i, Yak'usda bugha óota'alh.

19 'Ink'ez ndi 'udustl'us be nus hoot'en-i, mbene whuloh khuni 'uk'u naitizguzne, ndi be ts'úkhuna-i be 'udustl'us, njan keyoh whuti whulubeshi ooghu hooloh-un cha, 'ink'ez ndi duchun be ts'ukhuna-i, ndai la buch'e' yutaleh-i, 'ohwhi ts'iyawh Yak'usda bughu nahootálhchulh.

Khuntsul whusanátisdalh, ni Sizi

20 Mbe ndowhi nohdáni'-un, 'en 'utni, “'Alha' 'awet nilhdukw whuz de úsyalh!” 'Et ndo honeh! NeMoodihti Sizi, whuz un'a za dizínyalh!

21 NeMoodihti Sizi Gri ye unzoo-i ts'iyawh nohbulh óot'e'. 'Et ndo honeh.